ԲԻՒԼԻԱԿ

ՀԱՆԴԷՍ

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

ԻԳ. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16 | 16 ԱՊՐԻԼ 1905

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. ԲԻՒԼԻԱԿՆ Շաբաթաթերթի Տարեկան բաժնեգիսն է Պոլսոյ եւ Գաւառներու համար 50 դրշ., Արտասահմանի համար՝ 5 ռուպլի. կամ 12 Ֆրանք կամ 2 1/2 տալեր, թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ։— 2. Ջեռքէ կը ծախուի հատը 40 փարայի։ 3. «ԲԻՒԼԻԱԿՆ» ի վերաբերեալ բաժանորդագրին, նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Կ. Պոլիս, Պայպլ Հառուսի միջոցաւ՝ Լիոպէրդ Թօլէն, ԲրօՔ. Յակոբոս Հ. Ճէնիզեանի։ — 4. Անվճար նամակ կամ գրութիւն չընդունուիր։ — 5. Տասը օրինակի բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ նուէր կը տրուի։

ՁԱՏԻԿ

Ազատական տօնախմբութիւնը կը հռչակէ դէպք մը, որ աշխարհի բոլոր տարեգրութեանց մէջ կայ ու կը մնայ եզական, ամէնէն շողշողուն եւ անհուն կարեւորութիւն ունեցող դէպք մը։ Ի՞նչ դէպք կրնար այնքան յստակ եւ պայծառ կերպով յայտնել մարմնացեալ աստուածութիւնը, Անոր ճըշմարիտ յաղթանակը մեղքի ու մահուան վրայ։ Ի՞նչ դէպք կրնար այնքան վճիտ ու աներկբայելի կերպով մը յայտնել մեզի թէ պիտի ապրինք վերստին մեր մահէն վերջ։ Քրիստոսի Յարութիւնն էր որ աներկբայելի ստուգութեամբ մը հռչակեց բովանդակ աշխարհի վերամբարձումը՝ մտաւորական, բարոյական եւ հոգեկան, ու մարդկային սեռի փառաւոր յարութիւնը եւ անոր յաւիտենական ճակատագիրը։

Ո՞ւր կը մնան այսպիսի դէպքի մը, այսպիսի յայտնութեան մը քով՝ աշխարհի բոլոր ուրիշ դիպուածները, բոլոր ուրիշ մըտածումները, բոլոր ուրիշ մարդկային իղձերը եւ բոլոր մարդկային մեծութիւնները, պատիւները ու փառքը։ Ի՞նչ են ճակատամարտի դաշտերու չքեղ յաղթութիւնները, եւ ճակատամարտի որոտումներէն յետոյ խաղաղութեան դաշնագրութիւնները։ Ի՞նչ են պատութեան այլ եւ այլ ոսկի թուականները ոտոնց վրայ այնքան կը գուրգուրան ազգերը։ Ի՞նչ բան՝ մարդկային սեռի բոլոր պատմութեան մէջ կրնայ վայրկեան մը իսկ բաղդատուիլ Քրիստոսի յարութեան այն լուսաճաճանչ յայտարարութեան հետ թէ տիեզերքի Անհուն Աստուածը իր Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի ձեռքով վեր՝ առ ինքն

բարձրացուցած է մարդկային սեռը եւ անմահութեան անճառելի փառքը պարգեւած է անոր։

Զարմանալի չէ որ առաքեալները Քրիստոսի յարութիւնը ըրին իրենց քարոզութեան գլխաւոր պատգամը։ Բացէ՛ք Գործք Առաքելոցը եւ կարդացէ՛ք զայն ամբողջովին, յատկապէս ուշադրութիւնդ նուիրելով անոնց քարոզներուն ընդհանուր ոգւոյն եւ եղանակին, ու պիտի տեսնէ՛ք որ անոնք՝ Քրիստոսի կեանքէն, անոր սորվեցուցածներէն ու մինչեւ իսկ Անոր շարչարանքէն եւ մահէն աւելի Անոր յարութիւնն էր որ կը շեշտէին։ Այն՝ զոր դուք ամպարիշտ ձեռքերով խաչեցիք եւ սպաննեցիք, մեռելներէն յարութիւն առաւ եւ իր յարութիւնը վկայութիւն եւ ապացոյց է թէ, Այն զոր դուք մերժեցիք՝ Աստուած Մեսիա եւ Ազատարար ըրաւ։ Այս էր այն ազդու ձայնը զոր անոնք կը բարձրացնէին ամէն տեղ եւ ամենայն ազդուութեամբ։ Ու այն ժողովուրդները որոնց կ'ուղղէին իրենց խօսքը՝ անոտի պատմութիւն մը կը համարէին զանիկա, ինչպէս առաքեալները իրենք ալ ի սկզբան չէին ուզած հաւատ ընծայել անոր. բայց Քրիստոսի յարութեան ապացոյցը այնքան հզօր, այնքան որոշ, յստակ եւ ջախջախիչ էր որ, կարելի չէր ժխտել զայն։ Այդ չքեղ յարութեան պատմութիւնը ճամբայ բացաւ իրեն եւ յաղթանակ կանգնեց հակառակ հրէական նախապաշարմանց, զոր կը տածէին խաչեալ Փրկչի մը դէմ, եւ հակառակ հեթանոսական նախապաշարումին զոր բնականաբար ունէին յարութեան դէմ. թէ հեթանոսներուն գաղափարը այս մասին ի՞նչ էր, կրնաք գիտնալ կարդալով թէ Աթենացիք ինչպէս ընդունեցին զայն, երբ Պողոս Արիսպագոսին մէջ կայնած հռչակեց զայն, եւ ուշադրութեան արժանի կէտը սա է որ հակառակ բոլոր հրէական նախապաշարումին, հակառակ յունական եւ հռոմէական սկեպտիկեանութեան, Քրիստոսի մահէն միայն քսանհինգ տարի վերջ՝ քրիստոնեայ եկեղեցին տարածուած էր բոլոր Պաղեստինու մէջ, բոլոր Փոքր Ասիոյ մէջ, բովանդակ Յունաստանի մէջ ու նաեւ Հռոմի՝ աշխարհի մայրաքաղաքին մէջ, եւ Պլինիոս հեթանոս պատմիչը ինք վկայութիւն տուած է թէ ո՛րչափ մեծ բազմութիւն մը կար քրիստոնէից այդ քաղաքին մէջ։ Քրիստոսի մահէն քսանհինգ տարի վերջ՝ քրիստոնեաներ Կորնթոսի մէջ, աշակերտներ նոյն ինքն այս Քրիստոսին, կը տարակուսէին մարդուս անմահութեանը վրայ. ու Պողոս գրեց Կորնթացւոց այն տասնհինգերորդ գլուխը որուն մէջ մարդկային սեռի անմահութեան յոյսը կը հիմնէ Յիսուս Քրիստոսի Յարութեան վրայ, եւ կ'ըսէ իր ընթերցողներուն թէ այս յարութիւնը վկայուած էր հինգ հարիւրէ աւելի վկաներով, որոնցմէ շատերը, կ'ըսէ, դեռ մինչեւ այսօր ողջ են։ Ուշագրաւ կէտը սա է որ՝ մինչ Քրիստոսի յարութեան վկաներուն մեծ մասը ողջ էր դեռ եւ որոնց վկայութեան կրնար դիմում ըլլալ, Քրիստոսի եկեղեցին տարածուած էր բոլոր Պաղեստինի, բոլոր Փոքր Ասիոյ, բոլոր Յունաստանի եւ մինչեւ իսկ Հռոմի մէջ. ու այս եկեղեցին հաստատուած էր Անոր յարութեան վկայութեան վրայ։

Այսպէս ուրեմն երեք վկաներ կան Քրիստոսի յարութեան։ Առաջին, այն վկայութիւնը որ գրուած է չորս Աւետարաններուն մէջ։ Տատիանոսի «Ներդաշնակութիւն չորս Աւետարանաց» կոչուած գիրքը, որ Յամի Տեառն 150ին գրուած է եւ որուն մէջ կը գտնենք Աւետարանի տուած պատմութիւնը, ուղղակի ապացոյց մըն է թէ այս չորս Աւետարանները արդէն գոյութիւն ունէին առաջին դարուն մէջ, քանզի Տատիանոս ինք յամին 100ին ծնած ըլլալով՝ հաւանականը այն է որ իրմէ առաջ գրուած ըլլան այն չորս Աւետարանները որոնք ինք մէկ մէկու հետ կը միացնէ կը ներդաշնա-

կաւորէ։ Մեր ձեռքը ունինք ուրեմն այսօր վկայութիւն մը՝ որ ականատեսներու վկայութիւն է, ոչ թէ դէպքին պատահումէն ժամանակ մը վերջ՝ ուրիշներէ լսուած պատմութիւն մը։ Աւետարաններու պատմութիւնը գրողները՝ աւանդութեան հետեւելով գրած չէին, այլ իրենք տեսած էին բոլոր այն բաները որոնք տեղի ունեցան այդ առաջին զատկական առաւօտուն, այսինքն այն առտուն երբ Քրիստոս յաղթականի մը պէս խոյացաւ դուրս ելաւ գերեզմանէն ու մահուան ճիրաններէն։ Սկեպտիկ առարկողներ տեսնելով որ կարելի չէ ժխտել պատմական սա ճշմարտութիւնը թէ գրողները ականատեսնե՞ր էին թէ ոչ աւանդութեան հետեւողներ, ուրանալու համար յարութեան իրողութիւնը, ըսած են թէ աշակերտները իրենք խաբուած էին իրենց երեւակայութենէն։ Բայց ի՞նչպէս խաբուած կրնային ըլլալ, քանի որ իրենք ի սկզբան չընդունեցին յարութիւնը, եւ չուզեցին հաւատալ, խաբուելու տրամադրութեան մէջ չէին բնաւ քանի որ չէին սպասեր այդպիսի պատահարի մը ու իրենց մտածումներուն ու գաղափարին հակառակ բան մըն էր ան։ Մարդկային մտքի օրէնքներուն ներհակ պիտի ըլլար խաբուելով բան մը տեսնել որ իրենց մտածումներուն այնքան հակառակ էր։ Քրիստոսի յարութեան առաջին վկայութիւնը, ուրեմն, ականատես անձերու վկայութիւն է, եւ այն ալ այնպիսի անձերու՝ որոնք բնաւ խաբուելու յարմար վիճակի մէջ չէին։ Երկրորդ վկայութիւնն է կենդանի Եկեղեցիի մը գոյութիւնը, որ հիմնուած է ոչ Քրիստոսի նկարագրին վրայ նախապէս, ոչ անոր սրբվեցուցածներուն վրայ նախապէս, եւ ոչ ալ անշուշտ Անոր մահուան վրայ, այլ նախապէս հիմնուած է Անոր յարութեան վրայ իբր պատմական իրողութիւն մը, եւ յիշենք որ այս եկեղեցին բարոյապէս յեղափոխած է աշխարհս, փոխած է աստուածաբանութիւնը, ինչպէս նաեւ նախկին կրօնական կեանքը, բարոյական կեանքը քաղաքական ու ընկերային կեանքը. ահա այս եկեղեցին է որ առաջին անգամ հաստատուած է Քրիստոսի յարութիւն առնելուն պատճառով, հիմնուած այդ եղելութեան վրայ։ Եթէ Յիսուս Քրիստոս յարութիւն չառաւ, ուրեմն պատրանքի մը կամ սուտի մը վրայ հիմնուած է աշխարհիս կրօն. մեծագոյն բարեկարգութիւնը. կարելի՞ բան է որ ստութիւն մը դարերու ընթացքին մէջ յաղթութենէ դէպի յաղթութիւն դիմէ միշտ, եւ կատարէ մեծագործութիւններ որոնց նըմանը տեսնուած չէ երբեք աշխարհի տարեգրութեանց մէջ։ Ուրեմն այս եկեղեցին իր գոյութեամբ մշտնջենական վկայ մըն է թէ Քրիստոս յարութիւն առաւ, եւ Ան իբր երկու հազար տարուան իր գոյութեան մէջ՝ բոլոր անցնող դարերու մէջէն որոտալից ձայնով կը գոչէ. «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց». բայց ունինք նաեւ ուրիշ վկայ մըն ալ։ Կիրակին, Տէրունի օրը, ուրիշ հզօր վկայ մըն է Քրիստոսի յարութեան, քանզի առաջին դարուն սկիզբը հրէական ժողովուրդը շաբթուն վերջին օրը սուրբ կը պահէր, բայց Քրիստոնեաները չէին կրնար տօնախմբական սուրբ օր մը ընել այն օրը որուն մէջ իրենց Տէրը գերեզմանին մէջ պառկած էր, ոչ ալ կրնային առանց ուրախութեան եւ առանց տօնախմբութեան անցընել այն օրը որուն մէջ Ան գերեզմանէն դուրս ելաւ իբրեւ յաղթական. ուստի, առանց հրամանի, առանց եկեղեցական օրէնքի, առանց Աստուածային հեղինակութեան, առանց մարգարէական խօսքի մը, առանց հեղինակական ձայնի մը որ ըսած ըլլար «Օրը պիտի փոխես» լռիկ եւ անձայն օրը փոխուեցաւ. հին օրը ալուեցաւ տարուեցաւ եւ նորը եկաւ անոր տեղը գրաւելու. ի՞նչ զօրութիւն կրնար ընել զայն եթէ Քրիստոսի յարութեան պէս հրաշափառ ու եզական դէպքի մը անդիմադրելի զօրութիւնը չըլլար։ Ու այս երրորդ վկան ալ, ուրեմն, յաւիտենական կոթողի մը պէս վեր դէպի երկինք բարձրացած ու մխրճուելով անհուն

կապոյտին մէջ՝ մատնանիշ կ'ընէ այն Փրկիչը որ երկինքներէն վար իջաւ մտաւ խաւարաշտին գերեզմանին մէջ, ուր մարդկութիւնը կը մտնէր, եւ ելաւ կրկին անկէ ու բարձրացաւ դէպ ի այն երկինքը ուր պիտի տանի մարդկութիւնը իր ետեւէն։ Ամերիկացիք իրենց յուլիսի չորրորդ օրը ունին, որուն մէջ կը տօնախմբեն իրենց ազգային տօնը։ Ֆրանսացիք ալ ունին Յուլիսի 14ը, որ կը մշտնջենաւորէ ազգային ուրիշ դէպք մը։ Որչափ ատեն որ այս օրերը կը տօնախմբուին, կարելի՞ բան է որ ուրացուին այն դէպքերը որոնք պատահած են ազգերու կեանքին մէջ։ Եւ ի՞նչպէս կարելի է ուրանալ Քրիստոսի Յարութեան դէպքը ցորչափ կայ ու կը մնայ այն եզական կիրակին որ յատկապէս սահմանուեցաւ, անագին փոփոխութեամբ մը, տօնելու մշտընջենաւորելու համար Քրիստոսի Յարութեան մեծ եղելութիւնը։

Ուստի բանաստեղծութիւն չէ, ոչ ալ աւանդական վէպ մը զոր կը տօնենք Զատկական փառաւոր օրուան մէջ։ Վէպ մը կամ ականաւոր վարպետէ մը գծուած հոյակապ պատկեր մը չէ որուն վրայ զմայլելու կոչուած ըլլանք այս տօնին։ Պատմական մեծ եղելութիւն մըն է այն զոր կը տօնենք եւ կը յիշատակենք կրկին եւ կրկին։ Յիսուս Քրիստոս որ խաչուեցաւ եւ մեռաւ՝ յարութիւն առաւ մեռելներէն։ Այս գերբնական, այս հրաշափառ եղելութիւնն է որ կուտայ Քրիստոնէական կրօնին իր բուն նշանակութիւնը։ Ոմանք կ'ուզեն վերցնել Քրիստոնէական կրօնքէն իր գերբնական հանգամանքը, կ'ուզեն սոսկ բարոյականի, բարձր բարոյականի օրինադրութեան մը վերածել զայն։ Արդարեւ սքանչելի են Քրիստոնէութեան բարոյական օրէնքները, սակայն յիշելու ենք թէ անոնց մէջ չէ որ կը կայանայ մեր կրօնքին ամենէն մեծ փառքը. Քրիստոնէութիւնը նոր յայտնութիւն մըն է որ կը բերէ մեզի ուրիշ յաւիտենական աշխարհի մը լոյսը. նոր ու գերբնական լոյս մըն է այն զոր Քրիստոսի դատարկ գերեզմանը կը ցոլացնէ մեր առօրեայ կեանքին ու մեր մահուան ալ վրայ։ Կեանքը լուսաստիւռ եւ հմայիչ կ'ընէ, զի անոր ետեւը, հեռապատկերին վրայ՝ կը դնէ Յաւիտենականութիւնը։ Ու գերեզմանը ալ նախկին խաւարշտին բնակավայրը չէ, ուրկէ մարդկութիւնը միշտ դողով երեսը մէկդի դարձուցած է, այլ կիսաբաց մարգարտեայ դուռ մը, որուն մէջէն հրճուանքով կը դիտենք գաղտնալից ու փողփողուն ապագան զոր Քրիստոս ծագեցուց, մարդկային սեռին համար։

ՅԱԿՈԲՈՍ ՃԷՃԻՃԵԱՆ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՆԻՒԹԵՐ

100,000Ը

Անցածները, մեծահարուստ ամերիկացի մը՝ Մր. Ռոքֆէլլրը հարիւր հազար տոլար կը նուիրէ ամերիկեան միսիոնարական ընկերութեան մը, որ մեզի ծանօթ է Պorsտ անունով։ Նուիրուած գումարը ինքնին չի կրնար արդէն վրիպիլ հանրային ուշադրութենէ. բայց այդ նուիրատուութեան թուականը չէ որ յուզում առաջ կը բերէ, այլ նուիրատուին անձը։

Մր. Ռոքֆէլլրը 100,000 տոլար կը նուիրէ. Պոսթոնի թերթերուն մէջ իսկոյն կը հրատարակուի քաղաքին նշանաւոր քարոզիչներէն ստորագրուած հանրագրութիւն մը, որ կը բողոքէ այդ նուիրատուութեան դէմ եւ կը պնդէ թէ՝ Պորտը երբեք ընդունելու չէ՛ զայն։ Եւ ահա թէ ինչո՛ւ։

Նուիրատուն վարիչն է չահագիտական խոշոր հաստատութեան մը, որուն գործառնութիւններուն վրայ հաշտ աչքով եւ հանդարտ սիրտով չե՛ն կրնար նայիլ ամերիկեան բարի քաղաքացիները։ Կարծողներ կան թէ՝ այդ Ռոքֆէլլրի ընկերութիւնը անուղիղ միջոցներով կը դիզէ իր դրամագլուխը եւ կը չահեցնէ զայն. թէ՝ անոր ան-

դամները կը չահին լո՛կ ժողովուրդին կորսընցնելովը։ Կարճ խօսքով, կ'ըսեն թէ չահաղիտական ապօրէն հիմերու վրայ հաստատուած է ամբողջ գործը։ Ուստի եւ ատանկ գործի մը գլուխ գտնուողին եւ ատանկ գործէ մը վաստկուած ստակին չեն կրնար նայիլ ներողամիտ աչքով մը։ Ու ասկէ կը փրթի վիճաբանութիւնը։

Խնդիրը աղէկ հասկնալու համար երեւակայենք պահ մը Պորտին դիրքը։ 100,000 տոլարները՝ իրենց շլացուցիչ դէզովը կը գրաւեն սեղանին մէկ ծայրը. բողոքարկուներու հանրագրութիւնը դրուած է նոյն սեղանին միւս ծայրը։ Անկարելի է որոշումի մը գալ առանց երկար բարակ մտմտալու։ Ու Պորտի մարդիկը կը խորհին, կը տրամաբանեն. ընդունի՞լ թէ չընդունիլ՝ այդ հարիւր հազարը։ Ու միսիոնարական ո՛ եւ է ընկերութեան պէս՝ Պորտն ալ հարկաւ ունի իր դրամական անձկութիւնը։ Բայց անդին ալ խումբ մը քարոզիչներու և թերթերու ձայնը կայ, որ ազդուօրէն կը բողոքէ այդ նուէրը ընդունուելուն դէմ։

Այս նուիրատուութիւնը ընդունուի ը՞սողները սա՛ տեսակ պատճառաբանութեամբ մը կը գոհանան։ Բոքֆէլլրը նուէր մը կ'ընէ կոր. Պորտը պարտի ընդունիլ զայն և գործածել իր միսիոնարական գործին համար, առանց փնտռելու կամ հարցնելու թէ ո՞վ է նուիրատուն, ի՞նչ է իր գործը կամ ի՞նչպէս ձեռք բերած է այդ ստակը։

Բողոքողները սակայն տարբեր կը խորհին. մեղք կը սեպեն ընդունիլ դրամը ա՛նանկ մարդու մը, որ ուղղութեամբ չէ՛ շահած զայն։ Կ'ըսեն թէ Բոքֆէլլրի նպատակն է ժողովուրդին աչքին փոշի փչել, իր այս նուիրատուութեամբը։ Կը կարծեն թէ՝ անկեղծ փափաքի մը դրդումը չկայ գործին մէջ. այլ լո՛կ կեղծաւորութիւն մը՝ փրկելու աղարտուած անուն մը։

Ահա ճիշդ այս ու ասոնց պէս խօսքեր կ'լլուին երկու կողմէն. եւ կրնանք երեւակայել թէ՝ ասոնց պէս խօսքեր մըն ալ անցած դարձած ըլլալու են Պորտի դիւանատան մէջ, 100,000 դալէրները և բողոքագիրը սեղանին վրայ։

Իմ կողմէս ո՛ եւ է կարծիք մը յայտնել չէ՛ միտքս. ներկայացուցի լո՛կ ի՛նչ որ կարդացի ամերիկեան թերթի մը մէջ։ Միայն թէ՝ պատմութիւնը լմնցնելու համար, աւելցընեմ թէ՝ Պորտի դիւանը կամ գործադիր ժողովը միաձայնութեամբ որոշեր է ընդունիլ Բոքֆէլլրի 100,000ը։

Տակաւին սակայն կ'երեւայ թէ՝ բոլորովին չէ՛ լուծուած սկզբունքի ա՛յն մեծ խնդիրը զոր յարուցած է այդ նուիրատուութիւնը, և որ չահեկանութենէ զուրկ չէ՛ արդարեւ։

ՀԱՅԿ ԱԳՈՆՑ

ԹՈՔԱԽՏԻ ՎՐԱՑ

ԿԵՆՍԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գրեց՝ ՏՈՔԹ. ՅՈՎՍ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Ժողովուրդին հասկնալի լեզուով մը՝ բացատրուած է ա՛յնքան տարածուած եւ վըտանգաւոր այս հիւանդութեան բնութիւնը։ Ցստակօրէն ցուցուած են վարակումէ զերծ մնալու պարզ կերպերն ու դարմանումի ամէնէն բանաւոր եղանակները։ Ամէն մարդու եւ ամէն տան անհրաժեշտ պէտքը։

ԳՐՆԸ՝ ՄԻԱՅՆ 60 ՓԱՐԱ

Դիմել՝
ՊԱՂԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ,
Կամ ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ, ՊԱՐՏԻԶԱԿ

(1—10)

ՄԵՐ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՋԱՐԸ

Տեղի պիտի ունենայ առաջիկայ ՁԱՏԿԻ Բ. օրը Պրուսա՛ի մէջ։ Կը խնդրուի դրկել այլ և այլ ձեռագործներ և իրեղէններ ծախուելու համար ի նպաստ հաստատութեանս։ Գաբրիէլ էֆ. Ս. Դաբրիէլեան կ'ընդունի ո՛ և է նուէր։ Հասցէ՝ Թիւ 27, Պայպըլ-Հաուս, Կ. Պոլիս։

10—10 Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

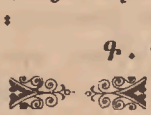

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՍԵՐԿԵԻԻՉ ԲՈՒՇՔԻՆ

(Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՍ)

Ալեքսանդր չափազանց տկար էր դասերուն մէջ։ Շատ արցունք կը թափէր ան իր դասերուն վրայ. թուաբանութիւնը ամենեւին գլուխը չէր մտներ. լեզուներու մէջ ալ յառաջադէմ չէր, բացի ֆրանսերէնէն։ Իր դաստիարակներէն ոչ մէկը, ո՛չ երաժիշտը, ո՛չ բանաստեղծը, ո՛չ անգլուհին, ո՛չ գերմանուհին, կրցան զարգացնել իրենց ծոյլ աշակերտին մտաւոր ընդունակութիւնները։ Տղան անոպասելի կերպով դէպի լաւը սկսաւ ընթանալ ինը տարեկան հասակէն։ Ան սկսաւ, առանց առաջնորդի, անխտիր կարդալ հօրը գրադարանին մէջ գտնուած բոլոր գիրքերը։ Հոն մեծ թիւ մը կը կազմէին ֆրանսական դասական գործեր ու տասնեւութերորդ դարու իմաստասէրներու հատորներ, որոնց մէջ առաջին տեղը կը գրաւէին Վոլդէրը, Ռուսսոն եւն.։

Այն դաստիարակները որոնց խնամքին յանձնուած էր Բուշքին, իրենց սաներուն կը ներշնչէին ատելութիւն՝ դէպի իրենց տոհմային և ջերմեռանդ սէր՝ ի՛նչ բանի որ ֆրանսական է։ Առաջ ա՛յնչափ անզգայ եղող Ալեքսանդրը՝ բացուեցաւ ու սկսաւ գիշեր ցորեկ կարդալ՝ ի՛նչ որ իր ձեռքը կ'իյնար, անանկ որ, տասը տարեկան հասակին՝ ինչպէս կը վստահեցնեն իր ծնողքը, գոց գիտէր ֆրանսական գրականութիւնը, ինչ որ այնչափ ալ անհաւատալի չէ, քանի որ շատ արտասովոր յիշողութիւն մը ունէր։

Իր այդ չարունակական ու անընդհատ ընթերցանութիւնները՝ գրելու ձգտումը ներշնչեցին տաղանդաւոր պատանիին, ու ան սկսաւ իր առաջին փորձերը՝ բնականաբար՝ ֆրանսերէն լեզուով։ Սկսաւ հետեւիլ այն հեղինակներուն, որոնց գրուածքները սիրով կը կարդար այդ ժամանակ։ Օրինակի համար, ֆրանսացի առակագիր Լաֆոնդէնի հետեւելով՝ սկսաւ առակներ գրել։ Մոլիէռի հետեւելով՝ սկսաւ գրել ֆրանսերէն կատակերգութիւններ. մէկ խօսքով, այդպէսով՝ ան կը մարզէր իր երեւակայութիւնը եւ կը զարգացնէր փայլուն տաղանդը։ Ֆրանսերէնով կատարած այդ նախափորձերը ցոյց կուտային տղուն արտասովոր տաղանդը՝ մանաւանդ եթէ աչքի առնենք որ, ան այդ ժամանակ 9—10 տարեկան էր։ Բայց իր ընտանիքին բոլոր անդամները մեծ տարակուսանք մը կը տածէին տաղանդաւոր տղուն ընդունակութիւններուն մասին, եւ մասնաւոր բան մը չէին նախատեսեր անոր վրայ։ Անոնց յաւիտենական ծաղրը՝ կը տանջէր. կ'ամչցնէր զինքը. շատ անգամ կ'այրէր իր գրածները, եւ դարձեալ անզուսպ կերպով կը նուիրուէր իր բանաստեղծական հակումներուն։

Շատ կարելի է որ ռուս ազգային բանաստեղծը այդպէս չարունակէր ֆրանսացիներուն նմանիլ, չիյնար իր ճիշդ ճամբուն մէջ, չբլլար ինքնուրոյն հանճար մը, ռուս ժողովուրդին սիրելին, անոր փառքն ու պարծանքը, ժողովուրդին հաւատարիմ սուխակը, անոր ժողովրդական երգիչը, եթէ այդ ֆրանսական մթնոլորտին մէջ՝ չգտնուէր էակ մը, որ չքաշէր Բուշքինը դէպի ո՛չ թէ միայն ռուսականը, այլ նաև դէպի զուտ ռուս-ժողովրդականը։ Այդ էակը անոր ստնտուն էր, Իրինա Բոտիոնովնա, որ իր սանիկին օրօրոցը կ'օրրէր ժողովրդական տաղեր երգելով, եւ զայն կը զբաղեցնէր՝ զանազան ազգային հէքեաթներու դիւցազներգութիւններ պատմելով։

Ճակատագիրը՝ որ միշտ կը պահպանէ իր ընտրեալները, յանձին այդ հասարակ ռուս կնոջ, զրկած էր Բուշքինի համար ոգեւորող Մուսա մը, որ կոչուած էր վառելու անոր մէջ այն կրակը, որ եռքէն պիտի բոցավառէր բանաստեղծին հոգիին մէջ. եւ դարձնէր զայն ազգային մեծ և ժողովրդական բանաստեղծ մը։

Եւ ո՞րչափ յարգ կ'ընծայէր Իոինա իր հոչակաւոր սանին, եւ ո՞րչափ կը սիրէր զայն։

Բուշքին իր ժամանակի նշանաւոր մարդոց նամակներուն հետ՝ պահած է նաև նամակները Իոինայի։ Ահա մէկը այդ նամակներէն, զոր ան գրած է 1826ին։

«Սիրելի բարեկամս Ալեքսանդր Սերկեւիչ։ — Ստացայ այն նամակը եւ դրամը զոր դուք ղրկած էիք։ Ձեր գթասրտութեան համար ամբողջ սրտով չնորհակալ եմ։ դուք իմ սրտիս ու մտքիս մէջն էք։ երբ քնանամ, այն ատեն միայն կը մոռնամ։ Ե՛լ, մեր քովը՝ Միխայէլովսկոէ եկուր, հրեշտակս, ամբողջ ձիերը դուրս կը քաշեմ քեզի համար։

«Ես պիտի սպասեմ ձեզի ու աղօթեմ Աստուծոյ, որպէս զի զիրար տեսնելու առիթը ընծայէ...։ Ձեր կեանքին համար աղօթք ընել տուի։ լա՛ւ ապրէ, սիրելիս։ Ես փառք Աստուծոյ առողջ եմ, կը համբուրեմ ձեռքերդ։ Մնամ ձեր բազմակարօտ սրընտուն՝ Իոինա Ռոտիոնովնա»։

Այս նամակը բանաստեղծին փափուկ սիրտին մէջ արձագանգ գտած է և ան գրած է սրտաշարժ բանաստեղծութիւն մը։

Միխայէլովսկոէ գիւղը եղած ատեն, ամբողջ երկու տարի, Բուշքինի մշտնջենական խոսակիցը եղած է այդ պառաւ սրընտուն։ այդ ժամանակին յիշատակները անոր ներշնչած են գեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը, որ լեցուն է ամենափափուկ զգացումներով, եւ զոր բանաստեղծը նուիրած է «Իմ պառաւին»։

Ամէն անգամ որ ստնտուին խոսքը կ'ընէ ան, իսկոյն երեւան կուգան բանաստեղծին քնքուշ զգացումները, որոնք ո՛չ միայն բանաստեղծին ներշնչարանը կ'ըլլան, այլ նաև անոր սիրող սրտին։ Վերջերը գրած եղերերգութեան մը մէջ, ան կրկին կը յիշէ այդ կինը, որ այդ ժամանակ մեռած էր արդէն։

Այսպէս ան ստնտուն մասնակից ըրաւ իր փառքին, ու ատով վարձահատոյց եղաւ, քանի որ այդ ստնտուն էր որ, Բուշքինը ռուսացուց, անոր մէջ մեղմեց ֆրանսական ազդեցութիւնը, սիրել տուաւ անոր ռուսական անցեալը, անոր միտքն ու երեւակայութիւնը լեցուց ռուսական կեանքի պատկերներով, հէքեաթներով, առածներով, որով հարուստ էր պառաւին ռամկական խոսակցութիւնը։

×

Անցան մանկութեան տարիները եւ հանճարեղ տղան մտաւ պատանութեան շրջանը։ արդէն ժամանակ էր լրջօրէն մտածելու դպրոցական կրթութեան մասին։ Եթէ բանաստեղծը ո եւ է օգուտ մը քաղեց իր հօրենական տունէն, ատիկա իր քաղած պաշարն է քանի մը հոչակաւոր հեղինակներու գրոյցներէն, ինչպէս են Կարամզին, Պատիւշքով եւ Ժուկովսքի, որոնք կ'այցելէին Բուշքինի հօրը։

Այդ ժամանակ Բեթերսպուրկի մէջ Ճիզուիթները գոյութ մը ունէին։ Ռուս ազնուականութիւնը մասնաւոր պատիւ մը եւ բաղդ մը կը նկատէր իր զաւակներուն մտաւոր եւ բարոյական կրթութիւնը յանձնել Ճիզուիթ հայրերու։ Կրնայ երեւակայուիլ թէ, ի՛նչ տեսակ ռուս բանաստեղծ մը պիտի ըլլար Բուշքին, եթէ ան պանդուխտ ֆրանսացիներու ձեռքէն ազատելէ ետքը, յանձնուէր Ճիզուիթներու ձեռքը։ Բայց Բուշքինի հօր բարեկամներէն մէկը, դաստիարակուած ու բանիմաց անձնաւորութիւն մը, խիստ դէմ կեցաւ եւ համոզեց Բուշքինի ծնողքը, որ զայն Ճիզուիթներու վարժարանը չդնեն։ Բարեբաղդաբար այդ ժամանակ Ցարսկոէ Սէլօի մէջ, որ Բեթերսպուրկէն 25 վերստ անդին կը գտնուի, նոր վարժարան մը բացուեցաւ, որ կոչուեցաւ ճեմարան։ Բուշքին, 12 տարեկան, 1811ին, դրուեցաւ այդ նորաբաց ճեմարանը, որուն սաներուն թիւը այդ տարին պիտի չանցնէր 30ը։

Տիպար հաստատութիւն մըն էր ադ։ Անոր թէ՛ տեսուչը և թէ ուսուցիչները ամէնքն ալ նշանաւոր գիտուններ էին, որով հոն սկսուած դասաւանդութիւնը դրուեցաւ իմաստուն ու մինչեւ այդ ժամանակը չտեսնուած հիմերու վրայ։

Օրինակելի վիճակ մը ունէին նաև ճեմարանին կարգերը, եւ ճոխ մատենադարանը բաց էր աշակերտներուն առջեւ։ Ուսանողներուն թոյլ կը տրուէր ազատ համարձակ զբօսնելու Ցարսկօէ Սէլօի ընդարձակ պարտէզներուն մէջ, եւ տօն օրեր՝ այցելելու՝ ծանօթներու։ Աշակերտներու բարոյականին վրայ կը հսկէր ճշմարիտ մանկավարժ մը։ Բուշքին երբեք չէր մոռնար ճեմարանին բացման հանդէսը։ Քանի մը զգայուն բանաստեղծութիւններ նուիրած է ան այդ օրուան։

Բուշքին յանկարծ ինքզինքը զգաց այն միջավայրին մէջ, որ անհրաժեշտ էր իր հոգեկան ուժերը զարգացնելու համար։ Ճեմարանին կարգերը շատ յարմար էին իր բընաւորութեանը։ Կարծես շղթաները ինկան իր վրայէն, եւ ուշիմութիւնը, անկեղծութիւնը, ընկերական վառ սէրին ընդունակութիւնը, երեւակայութեան ազատ թռիչքը, բոլորը սկսան եռալ աշխոյժ եւ տրպաւորուող տղուն մէջ։

Բուշքինի դանդաղկոտութիւնը անհետացաւ, եւ ուսուցիչները հիմա աւելի կը գանգատէին չափէ դուրս եռանդոտութեանը համար։ Բարեբաղդաբար ճեմարանականները մասնաւոր սէր մը ունէին գրականութեան հանդէպ, եւ այդ սէրը օր օրի անարգել կը զարգանար։ Անոնք սկսան ձեռագիր հանդ սներ հրատարակել, եւ Բուշքին բնականաբար, կ'աշխատակցէր այդ հանդէսներուն։ Ատկէ զատ, ուսանողները տեսակ մը խաղ էին հնարած, որ կը մարզէր անոնց երեւակայութիւնը եւ կը զարգացնէր յօրինելու կարողութիւնը։ Ընկերներէն մէկը պատմութիւն մը կը սկսէր, միւսը կը շարունակէր, եւ այդպէս ամէն մէկը կը մասնակցէր երեւակայութեան այդ վարժութեան։ Հետաքրքրական բան էր լսել գաղափարի նըւիրուած այդքան տաղանդաւոր պատանիները, որոնցմէ շատերը նշանաւոր հեղինակներ եղան։

Այսպէս սկսաւ ընկերներու այն փոխադարձ բարեկամութեան անքակտելի կապը ու այն սէրը՝ հանդէպ ճեմարանին, որ շարունակուեցաւ անոնց ամբողջ կեանքին մէջ։

Այս տեսակ գեղեցիկ պայմաններու մէջ, կարելի էր ենթադրել թէ, փայլուն ձիրքերով օժտուած եւ այդ տեսակ իմաստուն աղատութիւն մը վայելող տղան՝ Բուշքին բոլորովին նուիրուի գիտութեան, եւ առաջնակարգ աշակերտներէն մէկը ըլլայ։ Բայց հակառակը պատահեցաւ։ Բացի ռուս գրականութեան մէջ ըրած առաջդիմութենէն, ան ո՛չ մէկ բանով ուրախացուց իր ուսուցիչները։ Աշխարհագրութեան եւ պատմութեան ուսուցիչը հետեւեալ վկայութիւնը ըրած է Բուշքինի համար։—«Քիչ աշխատութիւնով՝ շատ լաւ առաջ կ'երթայ. ասիկա պէտք է վերագրել միայն իր գեղեցիկ ձիրքերուն»։ Ուրիշ ուսուցիչ մը՝ կ'ըսէ.— «Ըմբռնող, հնարագէտ եւ ուշիմ է, բայց շատ ծոյլ. ընդունակութիւն ունի միայն այն տեսակ բաներու՝ որոնք քիչ աշխատութիւն կը պահանջեն. այդ պատճառով ան դանդաղ կ'առաջդիմէ, մանաւանդ տրամաբանութեան մէջ»։

Անյաջող էր նոյնպէս օտար լեզուներու մէջ, բացի ֆրանսերէնէն՝ զոր գիտէր օրորոցէն։ Բարեկամներէն մէկը զուր տեղը կ'աշխատէր անոր գերմաներէն սորվեցնել։ Բուշքին կը սկսէր եւ կրկին կը ձգէր։ Բայց ճեմարանին մէջ իսկ ֆրանսերէն բանաստեղծութիւններ կը գրէր, հակառակ անոր որ՝ ընկերները ծաղրելով ֆրանսացի կը կոչէին զինքը։ Այդ ծաղրանքը համբերութիւնը կը հատցնէր կռուասէր տղուն, եւ ան իր վրէժը կ'առնէր հալածանքներով ու սրամիտ ոտանաւորներով, որոնցմով մանկական յուսահատութեան կը մատնէր զանոնք։

Ցարսկօէ Սէլօի մէջ, Բուշքինի ծանօթներուն տուները՝ գրական երեկոյթներ տեղի կ'ունենային։ Այդ երեկոյթներուն՝ բանաստեղծութիւններ գրելու մէջ մրցելու համար՝ նիւթեր կ'առաջարկուէին, որոնց մէջ միշտ ամէնէն յաջողը կը հանդիսանար Բուշքին։

Երբ վերջապէս Բուշքին սկսաւ ռուսե-

ըէն բանաստեղծութիւններ ալ գրել, ուստ գրականութեան ուսուցիչը կ'աշխատէր արգիլել զինքը. բայց համոզուելով որ ան օժտուած է ընդունակութիւններով, սկսաւ եռանդով զբաղիլ իր տաղանդաւոր սանովը։ Սակայն Բուշքին, անփոյթ գտնուելով, դարձեալ առաջդիմութիւն ցոյց չէր տար։ Կարծես թէ իր ծնողքը եւ ինք բանաստեղծը, անգիտակցաբար, ամէն միջոց կը գործադրէին որ, մարի՛ իր մէջ հանճարի հուրը, որ բնութեան կողմէ վառուած էր։ Բայց կարելի չէ հակառակիլ բնութեան։ Կեղծ տաղանդը գիսաւորի պէս կը փայլի եւ կը մարի, մինչդեռ իրական տաղանդը, հակառակ արգելքներուն, աւելի՛ կը զարգանայ։

Ան սկսաւ մայրենի լեզուով գրել եւ իր բանաստեղծութիւնները սկսան իրարու ետեւէ երեւալ պարբերական հրատարակութիւններու մէջ, եւ Բուշքինի բանաստեղծական հռչակ տուին ա՛յն տարիքին մէջ, երբ ուրիշները դեռ քերականութիւն կը սորվին։

1815ին, քննութիւնները իր ներկայութեամբը պատուեց հռչակաւոր գրագէտ Դերճաւին, եւ տասներհինգամեայ Բուշքինը անոր առջեւ պիտի կարդար իր մէկ բանաստեղծութիւնը՝ Ցարսկոէ Սէլօի մասին։ Կարելի՞ է երեւակայել, թէ ի՞նչ ոգեւորութեամբ կը կարդար զայն դեռատի, սկսնակ բանաստեղծը՝ ա՛յն բանաստեղծին առջեւ, որ մեծ փառքի արժանացած եւ դափնիներով ծանրաբեռնուած էր։ Արտասանութիւնը սկսելէ առաջ, ուժասպառ ծերունին կը նիրհէր. սակայն առաջին տողերը լսելուն պէս՝ սթափեցաւ։ Անոր գոհունակութիւնն ու զարմանքը կ'աճէին, եւ վերջապէս բացագանչեց. «Հիմա կրնամ մեռնիլ ես. ահա՛ իմ յաջորդս»։

Այս սրտաշարժ տեսարանը Բուշքին կը յիշէ իր մէկ բանաստեղծութեան մէջ։

Դեռատի բանաստեղծը, ընթերցումէն ետքը, խորապէս զգածուած, դուրս խոյացաւ հանդիսասրահէն. պարապ տեղը կը փնտռէին զինքը՝ որպէս զի ներկայացնեն Դերճաւինի, որ կ'ուզէր ողջագուրել եւ շնորհաւորել իր դեռատի յաջորդը։

Քննութիւններէն ետքը, կրթական նախարարը հանդիսաւոր սեղան մը սարքեց։ Հիւրերուն մէջ կար նաեւ դեռատի բանաստեղծին հայրը։ Ճաշի միջոցին, ներկաներէն մէկը դիտել տուաւ թէ, աւելի աղէկ կ'ըլլայ որ իր որդին արձակ գրէ. բայց Դերճաւին եռանդագին պատասխանեց.— «Թողէ՛ք բանաստեղծ մնայ ան»։

Բուշքին պէտք տեսաւ անգլիացի եւ գերմանացի բանաստեղծներու լաւագոյն գրուածքներուն բնագիրները կարդալու ծանօթանալու այդ երկու ազգերուն ճոխ գրականութեանը։ Այդ պատճառով, սկսաւ ուսումնասիրել անգլերէն եւ գերմաներէն լեզուները։ Երբ մարդ լաւ տեղեակ չէ լեզուի մը, մեծ ճիգ պէտք է թափէ՝ այդ լեզուով գրուած բանաստեղծական կտոր մը լաւ հասկնալու համար։ Բուշքին յաղթեց այդ դժուարութեան։ Պատմութիւնն ալ նոյնպէս կը կարօտէր խոր ուսումնասիրութեան, որով ան զբաղեցաւ յետոյ։

Վերջնական քննութեան ատեն, 1817ին, Բուշքին հանրութեան առջեւ կարդաց իր բանաստեղծութիւններէն մէկը, որ լաւ տպաւորութիւն գործեց։

Ճեմարանը աւարտելէ ետքը, գեղջկական կեանք մը ապրելու համար, ճամբայ ինկաւ դէպի Պոկովի նահանգին Միխայէլովսկոէ գիւղը։ Հոն անցան մանկական զգացումները եւ անմեղութեան օրերը, եւ սկսաւ խռովայոյզ երիտասարդութիւնը։

Իր ճեմարանական բանաստեղծութիւններէն հինգ հատը, 1814ին, երբ բանաստեղծը տակաւին միայն 15 տարեկան էր, հրատարակուեցան ամսագրի մը մէջ։ Շատ բանաստեղծութիւններ ալ՝ զորս իր գրիչին անարժան կը նկատէր՝ կ'ոչնչացնէր։ Մինչեւ 1819՝ Բուշքին կը բաւականանար նմանողութիւններով ու փորձերով, որոնց մէջ սակայն ինք-ուրոյն տաղանդի կայծեր կը շողային։ Այդ թուականէն ետքը՝ անոր ստեղծագործ հանճարը ինկաւ իր առանձ-

նայատուկ ճամբուն մէջ, իր որոշ տեղը բռնեց եւ սկսաւ փայլիլ լուսաւորի մը պէս»։

Ատկէ ետք՝, Բուշքինի համար կը սկսի գրական եռանդուն կեանք մը, որուն միջոցին իրարու ետեւէ լոյս կը տեսնեն իր զանազան գործերը, օր օրի մեծցնելով իր փառքը։ Ասոր կը յաջորդէ սակայն տենդայոյզ ու խռովալից շրջան մը ալ կեանքի, որ զինքը կ'ենթարկէ արկածալի ամէնէն մեծ տագնապներուն, ընկերային դիրքի այն հանգամանքներուն պատճառով, որոնց մէջ կը գտնուէր։

Վերջապէս կնոջը համար ըրած մենամարտի մը մէջ, կը մեռնի 1837ին։

×

Ռուս քննադատներէ շատեր՝ Բուշքինը կը նկատեն ռուս գրականութեան ստեղծողը։ Իրականապէս, Բուշքի՛ն է առաջին այն գրագէտը՝ որ ռուս գրականութեան տուաւ մաքուր ու մշակուած լեզուով զուտ գեղարուեստական գործեր, եւ Բուշքինի շընորհիւ ու անոր շրջանէն էր որ, ռուս գրականութիւնը սկսաւ ընդհանուր համաշխարհային գրականութեան կարգը անցնիլ։

Իր համաշխարհային բանաստեղծ՝ Բուշքին մեծ դիրք ունի, եւ իր համաշխարհային զգացումներ երգելուն համա՛ր էր որ, անոր գրուածքները դուրս խոյացան զուտ ազգային հողէն ու մատչելի դարձան ամէն ազգի ալ։ Ան երգեց սէրի, բարեկամութեան, կիրքերու, կրօնի եւ մտքի անկաշկանդութեան վրայ, եւ այդ բոլոր զգացումները ազգութիւն չունին, այլ համամարդկային են։

Ոչիդ է որ Բուշքին դպրոց մը չստեղծեց, ո՛չ ալ բանաստեղծութեան նոր ձեւ մը։ Ան հետեւեցաւ եւրոպացի բանաստեղծներու։ Բայց ինչ որ երգեց, լաւ ու անկեղծ երգեց, եւ որ աւելին է, երգեց գողտրիկ լեզուով, խորունկ զգացումներով, եւ իրականութիւնը երգեց, գոնէ իրականութեան շատ մօտ։

Բուշքինի գրուածքները տիպար կտորներ կը նկատուին, եւ անոր՝ ազգային առակները վերածնցնելը՝ այնքան մեծ յաջողութեան արժանացած է որ, այդ առակները իբր սիրուն կտորներ լեզուի հարթութեան, ոճի գեղեցկութեան՝ կը գտնուին ամէն դասագիրքերու մէջ։

Բուշքին՝ երգեց նաեւ իր ժամանակակից կեանքի թշուառութիւնները, և ա՛յնչափ յաջողապէս որ, մինչեւ հիմա իսկ այդ երգերը խոր ու ազդեցիկ տպաւորութիւն մը կը թողուն ընթերցողին վրայ։ Անոնցմէ շատեր գրական գոհարներ են, որոնք խորհիլ կուտան, զգացումներ կ'արթնցնեն։

«Բուշքինի գործերուն մէջ է ամբողջ ռուս գրականութիւնը. կարդացէք, նորէ՛ն կարդացէք զայն եւ անոր մէջ կը գտնէք ռուս նոր գրականութեան իմաստներու եւ ձեւերու սաղմերը»։

Ահա թէ ի՛նչպէս կը յատկանշեն ընդհանրապէս՝ Բուշքինը՝ ռուս լուրջ քննադատներ։

Հ.

ՄԵՐ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Այս հաստատութեան նկատմամբ՝ նախորդ յօդուածով մը եղած յայտարարութեան ի պատասխան, Բիւրակնի այս տարուան 10րդ թիւին մէջ հրատարակուած «Իրազեկ»ի բացատրութեանց կարգին մէջ արտայայտած բաղձանքները ուշադրութեամբ կարդացի։

Այդ բաղձանքներուն անկեղծութեանը վստահ ըլլալով, կը փութամ մէջբերել իրողութիւններ, որոնցմով կը հաստատուի թէ, Որբանոցին հաստատուն հիմերու վրայ յարատեւելուն համար եղած բոլոր անկեղծ բաղձանքները իրագործուած են եւ ժամանակաւ Պատ. Պաղտասարեանի Արեւելեան Որբանոցը՝ հիմա բողոքական հասարակութեան որբանոցը կրնայ նկատուիլ։

Տեղիս կուսակալութեան տրուած աղերսագիրը, Սիճիլաքի արձանագրութիւնը,

Մանքէմլի Շէրիէյէ ստացուած հէօճէթը, անոր Պաչը Մէշէյխէթբէնահիէն վաւերացումը,— ինչպէս Բիւրակնի մէջ Ցարգելի «Միհրան» ծանոյց,—բոլորն ալ իրողութիւններ են, որոնց ականատես վկայ՝ կը վկայեմ հրապարակաւ, եւ չարակամ տեղեկագիրները լռեցնելու եւ անկեղծ բաղձանքներու գոհացում տալու համար իմաց տրուած է, առ որ անկ է։

Բայց բոլորը այսչափ չէ։

Վերջերս կալուածներու գիներուն վերաքննութեան առթիւ Որբանոցի կալուածներուն տուրքին վրայ ալ կարեւոր յաւելում մը եղաւ. եւ այս պատճառով տեղական իշխանութեանց դիմումի մը պէտք տեսնուեցաւ, ոչ թէ տուրքը մեղմացնելու, այլ բոլորովին ջնջելու համար զայն։ Այս դիմումին հիմ բռնուած էր մեր Օգոստափառ Կայսեր սա բարեհաճ հրամանը թէ, դպրոցի եւ գթասիրական հաստատութեանց յատուկ շէնքեր տուրքէ ազատ պիտի նըկատուին եւ խնդրին առարկայ եղող կալուածներն ալ ծանօթ Հէօճէթին տրամադրութեանը համաձայն բողոքական ժողովուրդին որբերուն յատուկ պատսպարան մը ըլլալով, կայսերական բարեհաճ հրամանին համաձայն տուրքէ ազատ ըլլալու են։

Տեղական իշխանութիւնները այս պահանջին օրինաւորութիւնը ընդունեցին, եւ կալուածներու արձանագրութեան տոմարներուն մէջ ծանօթութիւն մը աւելցուցին թէ, այս կալուածները բողոքական հասարակութեան սեփական եւ Որբերու յատկացուած ըլլալով, առանց նոյն հասարակութեան Ազգապետին գիտութեանը անոնց վրայ ո եւ է փոխանցման գործողութիւն իսպառ չպիտի կատարուի։ Եւ այս համոզմամբ Պոլսոյ կեդրոնական իշխանութեանց դիմումը ըրին տուրքերուն ջնջումը խնդրելով. կը յուսանք որ այս դիմումն ալ արդիւնաւոր վախճանի մը պիտի յանգի։

Ուստի այս իրողութեանց վրայ յենլով՝ չեմ վարանիր ծանուցանել թէ, որբանոցի կալուածները ո՛ եւ է ոտնձգութենէ ազատ՝ վաւերական պաշտօնաթուղթով ի սպառ որբերուն ստացուածքն են, բողոքական հասարակութեան սեփական։ Հետեւաբար չեմ վարանիր նաև այս հաստատութիւնը մեր Որբանոցը կոչել, քանի որ ստացուածքի իրընդիրն էր մեծ քար գայթակղութեանը եւ առ ալ մէջտեղէն վերցած է։

Մ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

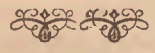

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՆԵՐ

Շատեր կան, կը կարծեմ, որոնք դիտաւորութիւն ունին բարեսիրական նուիրատուութիւններ ընելու, միայն թէ չեն կըրնար գտնել առիթն ու պատեհութիւնը, գոհացում տալու համար իրենց այդ փափաքին։ Բիւրակնի անցեալ տարուան երկրորդ թիւովն էր որ կ'ըսէինք թէ, լաւագոյն սովորութիւն մը պիտի ըլլար մեր Աւետարանական ժողովուրդին համար, եթէ որդեգրէին՝ իրենց բարեկամներուն և ազգականներուն նշանտութեան, ամուսնութեան, ծննդեան, մահուան եւ ուրիշ առիթներով, ծաղկեփունջի կամ ծաղկեպսակի համար բռնելիք ծախքերնին, կա՛մ իրենց տեղական և ուրիշ կարօտ եկեղեցիներու և կամ որբանոցի եւ ուրիշ կարեւոր պէտքերու յատկացնելու սկզբունքը, որով նոյն հաստատութիւններուն օգնած ըլլալու գոհունակութեան զգացումն ունենալով, աւելի արդիւնաւոր գործ մը ըրած պիտի ըլլային, փոխան ծաղկեփունջի կամ ծաղկեպսակի նման վաղանցիկ առարկայի մը տուած ըլլալու իրենց դրամը։

Իսոտոսթոյի Աւետարանականներուն մէջ ոմանք այդ սովորութիւնը որդեգրելով, երբեք տարիէ ի վեր, ծննդեան, տարեդարձի, նշանտութեան, ամուսնութեան, մահուան եւ ուրիշ առիթներով՝ նուէրներ ըրած են տեղին եկեղեցասէրներու Միութեան եւ աղքատներու դանձանակին։ Առաջին անգամը ըլլալով գոհութեամբ լսեցի նաև որ

Միհրան էֆ. Թապիպեան, հանգուցեալ Տիկին Ն. Թէլֆէեանի մահուան առիթով, փոխան ծաղկեպսակի, մէյմէկ նուէր ըրած է Պրուսայի եւ Այնթապի Աւետ. Որբանոցներուն։ Կը յուսանք թէ Թապիպեան էֆէնտիի այս գովելի օրինակին չատեր պիտի հետեւին։ Եթէ այս սովորութիւնը ընդհանրանայ մայրաքաղաքի եւ գաւառներու մեր համայնքին մէջ, կը յուսանք թէ այս միջոցով գոյացած հասոյթները՝ պիտի նպաստեն չատ մը կրթական, եկեղեցական ու բարեգործական կարօտութիւններու լեցուելուն եւ մանաւանդ՝ անոնք որ նուէրներ ընեն, բարերարութիւն մը ըրած ըլլալու սրտի գոհունակութեան հաճոյքը պիտի ունենան, իսկ անոնք որ կ'ընդունին այդ նուէրները, կարեւոր հասոյթներ պիտի ունենան իրենց ծախքերուն մատակարարութեան համար։ Այս սովորութիւնը որդեգրելով, ոչ միայն վաղանցիկ առարկայի մը համար ընելիք ծախքերնիս կարեւոր ու արդիւնաւոր գործի մը յատկացուցած պիտի ըլլանք, այլ նաեւ մեր մէջ, բարերարելու զգացումը միշտ վառ պահելու եւ մեր ուրախութիւններուն ու վիշտերուն մէջ, ուրիշներն ալ յիշելու եւ անոնց վրայ ալ մտածելու առիթը պիտի ունենանք։ Այսօր մէկը, վաղը ուրիշ մը կը հետեւի այս օրինակին, և կը տեսնենք որ քիչ ատենէն ընդհանրացած սովորութիւն մը կ'ըլլայ այս գեղեցիկ գործը մեր աւետարանական համայնքին մէջ։

ՄԻՀՐԱՆ

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋ ՄԸ՝ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐԷՆ

Ո՛վ ծաղիկ, որ պատին ճեղքին մէջ բուսած ես, քեզ կը փրցնեմ։ Փոքրիկ ծաղիկ, ահա ափիս մէջ կը բռնեմ քեզ ամբողջութիւնովդ. բայց եթէ կարող ըլլայի վերահասու ըլլալ թէ դուն ի՞նչ ես, այն ատեն աւելի աղէկ պիտի ճանչնայի զԱստուած եւ մարդը։ ԱԼՖՐԷԴ ԹԷՆԻՍԸՆ

Աստուած ծաղիկները ստեղծեց երկիրը գեղեցկացնելու և մարդուն սրանեղութիւնները փարատելու համար։ Ան է էն երջանիկ մարդը որ կարող է ծաղիկներէն իմաստութիւն քաղել, եւ ամէն ժամ իր սիրտը զեղուն է քաղցր երախտագիտութեամբ։

ՈՒՕՐՏՍՈՒՕՐԹ

Չեմ գիտեր թէ ո՛րը ամէնէն աւելի կը սիրեմ, կամ թէ ո՛րը ամէնէն գեղեցիկ կ'երեւայ, երկչոտ, ամչկոտ մանիշա՞կը, մեծափայլ վա՞ռդը, ծիրանի հագած խնդրածաղի՛կը, կարմիր այտերով չահոքրա՞մը, կամ թէ տժգոյն, չքնաղ արեւածաղի՞կը, որ ամօթխած կոյսի մը պէս գլուխը վար կը կախէ։ ՖՕՊ ՔԷՐԻ

Կանանչներուն մէջ ծածկուած մանիշակներու քաղցր բոյրը իմ դատարկ հոգիս եւ կազմութեանս մէջ արթնցուց յիշատակը այն ժամանակներուն՝ երբ ես զուարթ ու անմեղ էի։ ԹԷՆԻՍԸՆ

Կեանքի թարմութիւնը բլուրներու և հովիտներու վրայէն ոստոստելով կը վերադառնայ։ Գարնանաբերը դալարագեղ մարգագետնին մէջ կը խայտայ. հրանունկը՝ արեւը իր բաժակին մէջ կը բռնէ. և երբեք տերեւ մը կամ ծղօտ մը չկայ այնչափ անարգ որ երջանիկ արարածի մը յարկին մէջ գտնուելու արժանի չըլլայ։ ԼՕԲԼ

Մանիշակը իր թաքուն մենարանին մէջ թող հեշտասէր զեփիւռին սիրական ծաղիկը համարուի, վարդը թող հպարտանայ իր գլուխը մարգարտաղարդելով անձրեւով ու ցօղով։ Դուն, մարգարտածաղիկ, կեանքի նրուազ փառասէր նպատակակէտ մը ունիս, սակայն դուն ալ նշանաւոր ես. յիրաւի կրնա՞ս բանաստեղծին սիրականը սեպուիլ։

ՈՒՕՐՏՍՈՒՕՐԹ

Մայրիները կը փսփսան մեզի՝ վստահիլ եւ սպասել. անոնց ծաղիկները կը գուշակեն թէ իր սէրը կը գտնուի այն փոփոխութիւններուն կամ բաղդի դիպուածներուն մէջ՝ որոնցմէ մենք կը զարհուրինք։

ՀՈՒԻԹԻԷՐ

Ո՜հ գեղեցիկ ես, դուն քանդակածոյ եւ պերճ շուշան, գետեզերքի դշխոն, որ անդունդները կը պճնես իբր թէ անարատ սրտի մը պայծառ լոյսովը։ ՀԻՄԷՆՋ

Քաղեց ԷԼԻԶ

թէ ի՛նչ առնչութիւն ունի հաւատքը առողջութեան հետ, բաւական մեծ խնդիր մըն է, որ քիչ միտքեր յոգնեցուցած չէ։ Հոս հոն կը հանդիպինք անանկ զարմանալի դէպքերու եւ երեւոյթներու, որոնք հաւատքին արդիւնքներն են։ Ցաճախ կը լսենք առողջութիւնը կորսնցուցած կեանքերու վրայ տեսնուած անմիջական փոփոխութիւններ, որոնք հաւատքի ազդեցութիւնովը երեւան եկած են։ Հաւատքի այս զարմանահրաշ գործերուն իտես է որ՝ կարգ մը միտքեր յափշտակուած ըլլալով անկէ, ալ ամէն տեղ եւ ամէն բանի մէջ հաւատք տեսնել ուզած են, ամէն տեսակ հիւանդութիւններու միակ դեղն ու դարմանը հաւատքը ընել պնդած են։ ու այսպէս յառաջ եկած են կարգ մը տարօրինակ դրութիւններ, իրենց տարօրինակ հետեւողներովը։

Տօքթ. Ուիլեամ Պարթըն, Իլլինոիզի Օքբարքի առաջին ժողովական եկեղեցիին հովիւը, հրատարակութեան տուած է տետրակ մը, որուն մէջ կ'աշխատի ցոյց տալ հաւատքին՝ առողջութեան հետ ունեցած իսկական առնչութիւնը, ու այսպէսով վերբերել կարգ մը տարօրինակ դրութիւններու սխալանքները։

Ահա այս անգամ Բիւրակնի ընթերցողներուն կ'ուզեմ ներկայացնել, թարգմանաբար, Տօքթ. Ուիլեամ Պարթընի այդ տետրակը, որ ամէն տեսակէտով զուրկ չէ օգտակարութենէ։

Ս. Պ. Մ.

ՀԱՒԱՏՔԻ ԱՌՆՉՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

Յիսուս իբրեւ հրաշագործ մէկը միայն ճանչցուելու սիրահար չէր։ Ան՝ ժողովուրդին մէջ արտասովորի հանդէպ փափաք յառաջ բերող բաներէն աւելի կը նախընտրէր բարոյական ու հոգեկան ապացոյցներով հաստատել իր զօրութիւնը եւ ճշմարտութիւնը։ Յիսուս մէկէ աւելի անգամներ հրաշք գործելու մասին նողկանք ցոյց տուաւ, եւ կրկին ու կրկին արգիլեց իր հրաշագործութեան յայտարարութիւնը։ Ան կ'ուզէր որ մարդիկ հաւատային ճշմարտութեան՝ անոր ինքնապայծայծ զօրութեանը համար։ Հրաշքները մեծ մասամբ այն միտքերու վրայ իրենց ազդեցութիւնը ունէին, որոնք բարձր հոգեկան ըմբռնումներու թափանցել անկարող էին։ Յիսուս կ'ըսէ. «Հաւատացէ՛ք ինծի որ ես Հօրը մէջն եմ ու Հայրը՝ իմ մէջս»։ եւ որպէս զի ասիկա անհասկնալի չըլլայ ժողովուրդին, կ'աւելցընէ նաեւ. «Գոնէ գործերուս համար ինծի հաւատացէք»։ Ամէն շատախօսի եւ խաբեբայի ապաստանը գերբնականն էր. իսկ Յիսուս դիմում կ'ընէր սիրտին ու խիղճին։ Յիսուս չէր ուզեր որ իր վարձատրելու կամ պատժելու հարողութեանը համար մարդիկ խորհէին թէ պարտին իրեն հաւատալ, այլ կ'ուզէր որ ճշմարտութիւնը եւ բարութիւնը սիրելնուն համար հաւատային։ Կը զգուշանար ժողովուրդին այն գաղափարը տալէ թէ իր հրաշքներովը կը կաշառէ զիրենք բարի ըլլալու, եւ կը նախընտրէր որ մարդիկ լսէին իր ճշմարտութիւնները, տեսնէին իր կեանքը, եւ հաւատային զինքը ղրկող Աստուծոյն։

Կարգ մը հեթանոս երկիրներու մէջ հեթանոսներու դարձին ոգնելէ աւելի արգելք կը հանդիսանայ Ս Գիրքին մէջ գտնուած հրաշքներու պատմութիւնը։ Մեր միսիոնարները չեն կարող զանոնք մէջ բերել քրիստոնէական կրօնը ապացուցանելու ատեն։ Ազնիւն Պրէյնըրտ Ամերիկայի Հնդիկներուն մէջ իր ունեցած գործը նկարագրած ատեն կ'ըսէ.—«Երբ Քրիստոսի հրաշքներուն, հիւանդներու եւ ուրիշներու բժշկութեան մասին տեղեկութիւն կուտայի անոնց, և այդ հրաշքները մէջ կը բերէի իբր ապացոյցներ

Անոր Աստուծմէ ղրկուած ըլլալուն, անոնք իսկոյն ակնարկեցին այնպիսի զարմանալիքներու՝ որոնք գործուած էին իրենց մէկ կախարդին կողմէ, որուն անձին ու նախապաշարեալ խորհուրդներուն վրայ մեծ գաղափար ունէին. այս պատճառով անոնց Աւետարանը ընդունիլը մեծ արգելքի հանդիպեցաւ»։

Տօքթ. Պրքլի կը պատմէ թէ՝ յիշեալ կախարդը Պրէյնրրտի կարողութիւնովը, անոր սորվեցուցած ճշմարտութեան եւ ապրած կեանքին ազդեցութեանը տակ դարձի եկած է։ Ճշմարտութիւն եւ կեանք ըլլալու են վերջին փորձաքարերը։ Այն երկիրներուն մէջ ուր նախապաշարումի հետ այնքան զուգորդուած է հրաշալին, եւ որուն գործածութիւնը արգելքներ հանդիսանայ ճշմարտութեան յառաջացումին, այնպիսի տեղեր բժշկական միսիոնարութիւններ, Տէրոջը անունովը բժշկելով Աւետարանը տարածելու վրայ են իր իսկութիւնովը ու ոգիովը։

Վերացական համարուած բանի մը տեսական հաստատութիւնը ճշմարտութեան վերջին փորձաքարը բնաւ չկրնար ըլլալ, վերջնական կոչը՝ ըլլալու է գատողութեան եւ խիղճին։ Հին Կտակարանի հեռաւոր անցեալին մէջ Աստուած զգուշացուցած է ժողովուրդը որ նոր կրօնքի մը չհետեւի, լոկ որովհետեւ անոր նշաններ ու զարմանալիքներ միացած են. Բ. Օր. ԺԳ. 1—4։

Եթէ մեր հաւատքը տուած ըլլայինք չարունակ այնպիսի բանի մը, որ մեզի կը ներկայանայ լեցուն՝ գաղտնիքներով, մեր առջեւը պիտի ունենայինք երեւոյթի անվերջ հետապնդում մը։ Նոյն իսկ եթէ նշաններ եւ զարմանալիքներ ցուցուին, եւ եթէ մարգարէութիւններ ըլլան եւ կատարուին, կրկին յայտնութեան՝ մարդկային կեանքին համար ի՛նչ արժէք ունենալն է վերջին փորձաքարը։ Եթէ մէկը չուաններով կապուելով խցիկի մը մէջ գոցուի, լոյսերը մարուին եւ արտասովոր բաներ տեղի ունենան, այն ատեն ամենակարեւոր խնդիրը այն չէ թէ՝ կարելի՞ է այդ մարդուն իր կապերը քակելու գաղտնիքը բացատրել, այլ թէ՝ անոր մութին մէջ ըրած յայտնութիւնները ունկնդիրներուն համար իրական արժէք մը ունի՞։ Եթէ թուղթի մը մէջ մատիտ մը պահուի ու վերջը տեսնուի որ այդ թուղթին վրայ գիրեր կան գրուած, ամենակարեւոր խնդիրը այն չէ թէ՝ այդ գրութեան ինչ կերպով կատարուիլը կարելի՞ է հասկնալ, այլ թէ՝ անոր կարծեցեալ յայտնութիւնը մարդկային գիտութեան վրայ ստուգապէս բա՞ն մը աւելցուցա՞ծ է։ Եթէ մէկը նոր կրօնք մը հաստատէ եւ բժշկութիւններ կատարէ, այն ատեն պէտք չկայ այդ անձին բժշկած անհատներուն կրկին հիւանդանալը ապացուցանելու, այլ միայն հարցնելու է թէ՝ այրերու եւ կիներու մնայուն օգտին նպաստող նոր սկզբունք մը գտնուա՞ծ է անկէ։ Աստուծոյ կողմէ իրապէս պատգամ ունեցողին եւ չունեցողին միջեւ տարբերութեան քննութիւնը, ոչ թէ մեր ուշը գրաւող զարմանալիքներու բազդատութիւնովը, այլ՝ անկեղծութեան, ոչ-անձնասիրութեան եւ բարութեան ապացոյցներովը կատարելու է։ Բժշկութիւն կատարելը բնաւ չկրնար իրը աստուածային հաստատել այն վերագրեալ յայտնութիւնները, որոնց կ՚ընկերանան ստորնութիւն, չար նախանձ եւ խաբեբայութիւն։

Կարծեցեալ գերբնականը՝ իր յայտարարած հաւատքին աստուածային ըլլալուն անստոյգ ապացոյց մը ըլլալէ զատ, ուրիշ անշահութիւններ ալ ունի. ան՝ իրերու հաստատուած կարգ ու կանոնին բարիութեանը վրայ եղած հաւատքը կը խախտէ, կ՚առաջնորդէ մեզ փնտռելու զԱստուած իր անսովոր յայտնութիւններուն մէջ, մոռցընել տալով երկիրին երկինքի մէջ հաստատուած ըլլալը եւ իւրաքանչիւր հասարակ մացառի Աստուծոյ ներկայութիւնովը վառիլը, անտես ընել տալով Աստուծոյ սովորական կերպերը, չափազանց այժ կուտայ անոնց որոնք բացառութիւն կը կազմեն. կը ստեղծէ միտում մը դէպ ի գաղտնալիցը, եւ այսպէս

միշտ կը գրգռէ ախորժակ մը հանդէպ զարմանալիին ու արտակարգին, որուն սակայն չէ կարող յագուրդ տալ։ Երեւան կը հանէ ճշմարտութեան նոր ու սուտ փաստեր, եւ կը մերժէ ընդունիլ այն ճշմարտութիւնը որ իր վրայ չկրեր գաղտնիք ու անբնականութիւն. չար ու անչահ սերունդ մը նշաններ ու զարմանալիքներ փնտռելու կը մղէ, փոխանակ՝ արդարութեան։

Յիսուս յանդիմանական չեչտով մը կ'ըսէր. «Մինչեւ որ նշաններ ու հրաշքներ չտեսնէք պիտի չհաւատաք». անոնք պիտի չհաւատային, ինչ որ աւելի գէշ էր, այդ նշաններն ու հրաշքները տեսնելէն ետքն ալ, զոր Յիսուս արդէն գիտէր, եւ կ'ըսէր. «Եթէ Մովսէսին եւ մարգարէներուն չեն հաւատար, մեռելներէն մէկն ալ եթէ ելլէ պիտի չհաւատան»։ Քրիստոսի օրովը հրաշքը իբր դարձի միջոց մեծ անյաջողութիւն մրն էր. Յիսուս չվստահեցաւ անոր, ընդհակառակը յանդիմանեց ժողովուրդին իղձը հրաշքի համար, սորվեցուց որ մարդիկ հաւատան ճշմարտութեան եւ բարութեան առանց պահանջելու այն ցուցադրութիւնները, որոնք սուտ վարդապետներուն ձեռքը բ–ղդահմայութեան պարզ գործիք մը կր դառնան չուտով եւ դիւրութիւնով։ Անտարակոյս մարդու մը համար բնաւ չհաւատալէն աւելի լաւ է հրաշքի միջոցով հաւատալը բայց «Երանի՜ անոնց որոնք տեսած չեն ու կր հաւատան»։ Երանի՜ անոնց որոնց Աստուածը իրական է ոչ թէ միայն արտասովորին, այլ՝ իր արդար ու անխախտելի օրէնքներուն սովորական ցուցադրումներուն մէջ ալ։

Համբերութիւնով կր հանդուրժեմ այնպիսի մարդոց, որոնց համար դժուար է հրաշքներու հաւատալը։ Քանի որ քրիստոնէութիւնը հրաշքներ ունի, անոնք միջոցներ են նպատակի համար՝ որ է հաւատք Քրիստոսի։ Եթէ այդ նպատակը կամ արդիւնքը ձեռք կը բերուի առանց հրաշքներու, այն ատեն պէտք չէ որ անոնք աւելորդ բեռ մը ըլլան մարդոց ուսերուն վրայ։ Երբ հրաշքները կը տկարացնեն հաւատքը, այն վայրկեանին, կրնան անոնք մէկ կողմ ձգուիլ օգնութիւն ըլլալու անոնց միայն՝ որոնք իրապէս կը կարօտին անոնց։ Իսկ այն մարդիկ որոնք անոնց մէջ օգնութիւն չեն գտներ, կրնան զԱստուած գտնել այն միջոցներով զորս կը գործածէ Ան մարդոց օգնելու եւ զանոնք լուսաւորելու համար։ Այն մարդը որ հրաշքներու մէջ օգնութիւն մը չգտներ, պիտի չուրանայ զանոնք, եթէ իմաստուն է ինք, վասնզի ուրիշներու համար անոնք իրենց նշանակութիւնը ունին. բայց այդպիսի մէկը սպասելու չէ որ զԱստուած գտնէ այնպիսի միջոցներով, որոնք Քրիստոսէ այնքան կարեւոր չհամարուեցան. եթէ Ան յայտնած է ինքզինքը այնպիսի միջոցներով որոնք իրեն աւելի որոշապէս հոգեկան ըլլալ կրթուին։

Հրաշքները դեռ մեզի համար իրենց ապացուցական արժէքը ունին. քրիստոնէութիւնը անոնցմէ է՛ն մեծին, Քրիստոսի Յարութեանը, տասնեւինը դարերու տեւական վկայութիւնը կր կրէ իր հետ։ Յարութիւնը միակ հրաշքն է, զոր ապացուցանելու համար այժմու քրիստոնեաները կ'արժէ որ ամէն նեղութիւն յանձն առնեն. անոր կը հետեւին ինքնաբերաբար միւս բոլոր հրաշքները իրենց կարեւորութիւնովը։ Հրաշքներէն ոմանք իրենց գործուած ատենը աւելի նուազ կարեւոր էին քան ուրիշներ, և ոմանք ալ ուրիշ ժամանակներէ աւելի իրենց դարուն մէջ մեծ արժէք եւ կարեւորութիւն ունէին։ Ան որ կը հաւատայ թէ Քրիստոս մեռելներէն յարութիւն առաւ, եւ դեռ երկինքի ու աշխարհի կեանքը կ'ապրի, նեղուելու չէ տեսնելով որ միւս հրաշքներէն ոմանք իրեն դժուարութիւն կը պատճառեն։ Քրիստոսի պատմական հրաշքներուն եւ ուրիշ ոչ-վաւերական ու վերագրական հրաշքներուն միջեւ բաղդատութիւն մը, բաւական է որոշ կերպով տեսնելու համար անոնց տարբերութիւնը։ Քրիստոսի հրաշքները՝ բնական ու հոգեկան զօրութիւններու վրայ Անոր ունեցած իշխանութիւնը ցոյց կուտան. անոնք վեհութիւնով, վսեմութիւնով ու զօրութիւնով լե-

ցուն են. անոնց կը ներկայանան ոչ թէ մարդուն զարմանալիին հանդէպ ունեցած փափաքին յագուրդ տալու, այլ՝ անոր հոգեկան բնութեանը. անոնք կարեկցութիւն եւ ինքնակառավարութիւն կը ցուցնեն որոնք մարդկութեան ու աստուածութեան կատարելութիւնը կը կազմեն. անոնք ազատ են բոլորովին ցոյցէ եւ խաբէութենէ. նոյնպէս ազատ են մէկ կողմէ երկչոտութենէ եւ միւս կողմէ արդիւնքի հասնելու հետապնդումէ. ազատ են նախապաշարումէ և անձնագովութենէ, ամէն տեսակ տարօրինակութենէ եւ ժողովրդային ստորին ու հասարակ ուշադրաւութեան գործիք ըլլալէ. անոնք լի են շնորհքով մը որ անբաղդատելի է. անոնք պարզ գեղեցիկ և համոզիչ են, ի գործ դրուած են ցերեկուան լոյսին մէջ. ցոլացիկ էր անոնց շարժառիթը, անմիջական՝ անոնց արդիւնքը, եւ մեր զգայարանքներու հասողութեան սահմանին մէջ։ Անոնք եղած են բարոյական եւ հոգեկան նպատակներու համար, եւ օգտակար ու լաւ կերպով կը պատկերացնեն Աստուծոյ զօրութիւնը իր բարոյական տարբեր յարաբերութիւններուն մէջ. անոնք Աստուածորդիին յարմար՝ եւ վայելուչ են։

Քրիստոս խիստ տարբեր կերպով գործեց իր հրաշքները. երկու հրաշքներ միայն կան արձանագրուած, որոնք իր քարոզչական կեանքի առաջին տարուան միջոցին ի գործ դրուած են, եւ անոնցմէ մէկն ալ այդ տարուան վերջերուն մօտ կատարուած է։ Ցիսուսի անհաճոյ էր Աստուծոյ զօրութիւնը ցուցադրութեան, հետապնդումի, սեւեռումի եւ շաղակրատութեան առարկայ մը ընել։ Իր զօրութիւնը ցուցնելու համար հրաշք գործելու փորձութեանը ենթարկուեցաւ անապատին մէջ, եւ յաղթեց անոր։ Իր գործը չսկսաւ ինքզինքը Մեսիա հռչակելով, եւ ոչ ալ իր Մեսիայութիւնը հաստատելու համար ձեռնարկեց գերմարդկային զօրութիւն ցուցնելու։ Ան սկսաւ իր գործը՝ քարոզելով երկնից թագաւորութեան մօտենալուն բարի լուրը, ծածկելով իր զօրութիւնը, գործածելով զայն քիչ անգամներ, միայն մասնաւոր պարագաներու տակ, և յաճախ ակամայ։

Սակայն ան որ ինքզինքը Աստուածորդի կը հռչակէ, պէտք է որ ոչ թէ միայն բարութեան, այլ բարոյական նպատակներու համար պարզուած զօրութեան ալ համոզիչ ապացոյցները ներկայէ. այդ պատճառով Ցիսուս կատարեց երբեմն այնպիսի գործեր որոնք կարեւոր էին այն դարու ժողովուրդին վրայ իրեն Աստուծմէ ղրկուած ըլլալուն համոզման տպաւորութիւնը թողելու համար։ Ցիսուս հաստատեց թէ ինք բնութեան, հիւանդութեան եւ մեղքի, չարին ամէն ոյժերուն, եւ մարդոց կեանքերուն ու սիրտերուն վրայ իշխանութիւն ունի։ Անոր հրաշքները մեծամասնաբար բժշկական էին, որոնց այնքան մեծ կարօտութիւն կար։ Թերեւս պարզ թիւերու բաղդատութիւնով մը կարելի չըլլայ հասկնալ Ցիսուսի նպատակը՝ թէ ինչո՞ւ Աստուծոյ զօրութիւնը յայտնել չէր ուզեր. կրնայ ըլլալ որ Աստուածային բնութեան ուրիշ կողմերու յայտնութիւնը նախընտրեց, եւ որովհետեւ չէր կրնար խոյս տալ մարդկային տկարութիւններէն, անոր համար բժշկեց ու մխիթարեց ալ։ բայց Անոր առաջին հրաշքը մարդկային հաճոյքին համար էր (1). այն հրաշքը որ չորս աւետարանիչներէն պատմուած է բժշկութեան չպատկանիր, այլ՝ սնուցանելու (2), այն՝ որով իր աշակերտները իրեն առաջնորդեց եւ անոնց բացատրեց իրենց ապագայ գործը իբրև իր հետեւողները, չահեցնել էր զանոնք իրենց ապրուստ ճարելու սովորական մեթոդով (3). միայն մէկ հատը, որով ուզեց մասամբ իր անձին օգնել, հարկահաւաքին վճարելու համար էր (4)։ Աստուծոյ զօրութիւնը կեանքի սովորական գործերուն համար է, ոչ թէ բոլորովին դարմանումի վերաբերեալ պէտքերուն համար։

---

(1) Յովհ. Բ. 1—11։ (2) Մատթ. ԺԴ. 19—20, Մարկ. Զ. 35—44։ Ղուկ. Թ. 12—17։ Յովհ. Զ. 5—13։ (3) Ղուկ. Ե. 1—11։ (4) Մատթ. ԺԷ. 24—27։

Շատ հաւանական է որ Քրիստոսի հրաշքներուն ուսումը մեզ առաջնորդած է բժշկական հրաշքներուն չափէն աւելի կարեւորութիւն տալու, իրենց թուական առաւելութեանը համար. եթէ Աստուծոյ գործերը չինիչ, կազմիչ բլլալէ աւելի դարմանական ենթադրելու ըլլանք կը սխալինք։ Կրնայ ըլլալ որ Աստուծոյ խորհուրդով Քրիստոսի առաւելութեանը մէջ դարմանականը պարագայական է, իսկ կազմականը՝ կարեւորը. շատ հաւանական է որ Քրիստոսի առաքելութիւնը կը պատկանի մարդոց սովորական կրաւորութիւններուն, անոնց առօրեայ խնդիրներուն, եւ նոյ իսկ անոնց բնական հանգստութիւններուն եւ հաճոյքներուն։

Բայց Քրիստոս աշխարհի պէտքերուն տակ չարունակ կը ճնշուէր. ցաւերու անվերջ հառաչը, որ այս տխուր աշխարհի սիրտէն արձակուած է պատմութեան արշալոյսէն ի վեր, Անոր կարեկից տկանջին չարունակ կը հնչէր։ Թերեւս կրնանք վիճիլ թէ աւելի նուազ խիստ պէտքեր ունեցող աշխարհի մը մէջ ինչպիսի՞ հրաշքներ պիտի գործէր Ան. բայց այն աշխարհը ուր եկաւ Ան՝ ցաւի ու նեղութեան աշխարհ մըն էր, աշխարհ մը՝ առողջական օրէնքներու մասին խիստ տգէտ եւ բժշկութեան արհեստին քիչ գիտակ։ Յիսուս բարիք ընելով կը պտտէր, եւ ա՛յն բարիքը՝ որուն ամէնէն աւելի կարօտութիւն կար. երբ բորոտը «Տէր եթէ ուզես կրնաս զիս մաքրել» ըսելով աղաղակեց, իսկոյն բժշկեց զանիկա առանց կենալու եւ խորհելու թէ՝ ճիշդ համեմատական թիւո՞վ է որ կը բժշկէ բորոտները։ Այսպէս Յիսուս իր զարմանալի կեանքը ապրեցաւ սորվեցնելով եւ բժշկելով։ Ան մարդոց մարմնական եւ հոգեկան պէտքերը հաւասարապէս լեցուց. իր կարեկից, սիրազեղ սիրտին վրայ առաւ աշխարհի հիւանդութեան ու մեղքի բեռը. «մեր տկարութիւնները իր վրան առաւ ու մեր հիւանդութիւնները կրեց»։

Տօքթ. Ուիլիըմ Պարդըն

Թարգմ. Ս. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՂԱԶԱՐՈՍ

Արցունքներու յորդ զեղումով մը մշտահոս,
Մարթա, Մարիամ ոտքերն ինկած Յիսուսին՝
«Տէ՛ր, եթէ հոս ըլլայիր Դուն, կ'ըսէին,
Գիտենք որ չէր մեռներ երբեմ Ղազարոս»։

Դուժ երկուանքին մըրին ըստուերը զբրահեց,
Որ կը պրկէր անոնց հոգին փանատի,
Խրոխտեցուց Տէրը հուրհով զայրոյթի,
Ամբոխին սուր կեղերջական շաղին հետ։

Ու Տէրն ուզեց տեսնել անդունդն այն պատիր՝
Որ իր դրժնէ զեղումներով մրթամած,
Աստուածային սուրբ հրամանին ու կամաց,
Պիտի ժըպտիեր ընդդիմանալ ի նանիր։

Եկո՛ւր եւ տե՛ս ըսաւ Մարիամ շաղագին
Ցայց տալով վայրն՝ ուր կը հանգչէր Ղազարոս,
Իսպառ դադրած կեանքի շունչէ բարբարոս,
Ու տամկացան իսկոյն աչքերն Յիսուսին։

«Տեսէ՛ք ո՛րչափ կը սիրէր նա՝ կ'ըսէին
Հանդիսատես բազմութենեն խուլ ձայներ,
Այն հոգի՛ն ալ ապրեցընել կարող չէ՞ր,
Ինք որ բացաւ խաւար աչքերը կոյրին»։

Սուր զայրոյթով մ'յուզուեցաւ Տէրն իւրովի.
Ու տապանին սառ կափարիչն ահագին,
Որ կը ճընշէր Ղազարոսի գիրգ հոգին՝
«Մէկ կողմ դրէք» ըսաւ մարդոց իր քովի։

«Չորս օ՛ր է որ այս փոսին մէջ անկենդան,
Թաղած ենք զինքն ադիկտուր ճիչերով,
Ա. ղ հոտած է յարեց Մարթա անիրրոով
Տարակոյսի մ'ամենեկ շեշտով նոյնիսկ այն.

Սակայն Ցիսուս արդար սասսով մ'երկնա-
ռաք,
Հասատեղով թոյլ հաւատքը Մարթային.
Երբ վա՛ր առին հրսկայ տապանն անդունդին՝
Երկնաւոր Հօրն ուղղեց նայուածքն իր ա-
ռաջ։

Եւ գոհութեան աղօթքներով հոգեշունչ
Հոր օգնութիւնն աղերսելով երկընքին,
Ասուածային վեհ հրամանով մ'ապահն
Անդունդին դուրս կանչեց մեռելն անմը-
ռունչ։

Վե՛ր կանգնեցաւ գերեզմանին ան իսկոյն,
Ոտքերը կապ ձեռքերն ալ պի՛նդ երիզով,
Երեսը փակ վարշամակին թոյլ ֆոլով.
Ըսքանչացման առիթ տալով ամենուն։

Եւ Ցիսուսի հրամանովն օրհնաբեր,
Թոյլ կապերին արձակուելով փութապէս
Ամբոխին հոն խրոնումին մէջ փրփրադեզ,
Սիրտին անկեղծ օրհնութիւններ կը թափեր։

Ու երկուանիին խուժդուժ ըսուերն ալ
զրահեն,
Որ Մարիամի ու Մարթայի սիրտերին,
Կայծակի պէս կը սողոսկեր քրտրտորին,
Հաւատքի մը ջերմութեան տակ փրրկուեց,
Կ'անհետար ամբոխին սուր շացին հետ։

ԵՂԻՇԷ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Կրօնասէր հասարակութեան կը յանձնարարուի «Դիսակ»ի Մտածութիւնք Տօնական Օրերու Հայ. Ս. Եկեղեցւոյ չահեկան եւ օգտաչատ գրքոյկը, որ արժանի է ընթերցման՝ մասնաւորաբար ներկայ Մեծ Պահքի օրերուն։ Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է Մահմուտ Բաչա, Եէնի-Զարչը, թիւ 206—29, Մարտիկեան Եղբայրներու վաճառատունը։ Գին՝ 5 գր։

(5—5)

ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՆ
ԵՒ
ԻՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Կոմս Վորոնցով Տաշքով, Կովկասի նոր փոխարքան, Բեղերսպուրկէն հեռագիր մը ուղղած է, Կովկասի ազգաբնակութեան ծանուցանելով իր անուանումը, եւ պարզելով իր ծրագիրները, որոնց մէկն է Հայ եկեղեցական կալուածներու վերաքննութիւնը։ Ահա պատճէնը այդ հեռագրին, որ ուղղուած է Կովկասի առաջամեայ կառավարչապետին, Զօր. Մալամայի.—

«Թագաւոր կայսեր կամքով ես կոչուած եմ կանգնելու ինձի համար սիրելի Կովկասի վարչութեան գլուխը։ Դժբաղդաբար, ըստիպուած եմ ստանձնելու պաշտօնս այնպիսի ատեն մը երբ բարօրութեան մասին աննըպաստ լուրեր կը հասնին։ Բայց ինձի համար անկարելի է հրաժարիլ պաշտօնէ։ Երկրին բարեբեր զարգացման եւ կատարեալ խաղաղացման հնարաւորութեան յոյսը խըրախոյս մին է ինձի։ Ես համոզուած եմ որ Կովկասցիները հաւատարիմ հպատակներ են Թագաւոր Կայսեր, որուն համար բոլոր տեղական ազգութիւնները սիրելի են։ Ես կը դիմեմ բոլոր ազգաբնակութեան, առանց ազգի եւ կրօնի խտրութեան, որպէս զի գործակցի ինձի՝ մայրենի երկրին յաջող կարգաւորման համար. երկրին մէջ բարօրութիւն հաստատելու համար անհրաժեշտ է բոլոր հանրային ուժերուն օգնութիւնը։ Ն. Կայս. վեհափառութեան տուած հրահանգներուն համաձայն, Կովկասի ազգաբնակութենէն ժողով մը պիտի հրաւիրեմ, որուն պիտի մասնակցին ազնուականութեան, քաղաքներու եւ գիւղական համայքներու, նոյնպէս եւ Պրաւոսլաւի (Օրթոտոքս), Հայ-Լուսաւորչական եւ ուրիշ հոգեւորականութեան ներկայացուցիչները։ Այս ժողովին պիտի առաջարկուի կարծիք յայտնել այն միջոցներուն մասին, որոնք բացարձակապէս անհրաժեշտ են ամէն տեսակ աւազակութիւն եւ կողոպուտ վերջացնելու համար, պարզել թէ ո՛րքան պէտք կը զգացուի փոփոխելու երկրին արդի դատական դրութիւնը, քննել Զէմսդվոներու հաստատութեան հեռաւորութիւնը։ Առանցմէ զատ, ամէն մի-

ջոց ձեռք պիտի առնեմ հողային բաժանումը փութացնելու, ինչպէս նաեւ որոշելու համար իսկական չափը պետական այն հողերուն, որոնք պէտք են ժողովուրդին ամէնէն կարօտ մասին բնակութեան համար։ Ցարգելով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ամենահպատակ խնդիրը՝ Հայոց Եկեղեցիին պատկանած կալուածները պետական վարչութեան տակ առնելու գործը Բարձրագոյն իշխանութենէն հրամայուած է վերաքննել։

«Ես վստահ եմ որ պետական հաստատութիւններու բոլոր պայտօնեաները գիտակից են իսրապէս, թէ ներկայ ժամանակին վերին աստիճանի անհրաժեշտ է խղճմտաբար լարել իրենց ուժերը, հասնելու ամէնուն համար բաղձալի յաջողութեան, աչքի առջեւ ունենալով Կովկասի զարգացումը եւ բարօրութիւնը, համաձայն այն սկզբունքներուն՝ զորս Թագաւոր-Կայսրը մատնանիշ ըրած է իմ անունով տուած հրովարտակին մէջ»։

Այս հեռագրին Զօր. Մալամա հեռեւեալ յորդորը կցած է։— «Հաստատապէս համոզուած եմ որ Կովկասի ազգաբնակութիւնը լիապէս կը գնահատէ Կովկասի փոխարքային ներկայ հեռագրին ամբողջ կարեւորութիւնը։ Հեռագիրը բովանդակ Կովկասի ազգաբնակութեան կ'աւետէ թէ, մօտերս պիտի կատարուին փոփոխութիւններ, որոնք պիտի չօշափեն տեղական կեանքի ամէնէն գլխաւոր կողմերը եւ պիտի իրականանան ժողովուրդին սերտ մասնակցութեամբ, իր ներկայացուցիչներուն միջոցաւ, առանց կրօնի, ազգութեան եւ դասակարգի խտրութեան։ Այդ դժուարին գործին սկզբնաւորութեան և յաջող կատարման համար անհրաժեշտ է հանրային կեանքի խաղաղութիւնը, որպէս զի ժողովուրդը կարենայ անարգել քննել եւ դատել իր պէտքերը և գիտակցաբար շարժիլ»։

Բիւրակնի ներկայ Զատկի թիւին մէջ աւելի տեղ տալու համար յօդուածներու, զանց ըրինք մեր Բաղաքականի բաժինը։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Տիար Հրանտ Մոմճեան (Նիկոմիդիա)։— Կը տեղեկացնէք թէ, ձեզի կը վերադրեն Բիւրակնի 14րդ թիւի «Նամակատուփ»ով ըրած մեր դիտողութիւնը՝ բանագողութեան մը շուրջը։ Քանի որ դուք չէք ենթական այդ բանագողութեան, ինչո՞ւ ձրիաբար ձեզի կը սեփականէք մեր խօսքերը եւ կը մը տատանիք, եւ կը կարմանանք թէ, արդեօք ինչո՞ւ ուրիշներ ալ՝ առանց որոշ փաստի ձեր վրայ կը բեռցնեն մեր տողերը։

* * *

Դառնալով բուն նիւթին, քանի որ ինքնին առիթ մը կը ներկայանայ այսպէս, հոս ըսենք թէ, ինչո՞ւ գրած էինք այդ տողերը. այդ դիտողութիւնը գրած ատեն՝ աչքի առջեւ ունէինք ոտանաւոր մը՝ որուն մէջ երեք գրողներու՝ Ա. Ցարութիւնեանի, Գազանճեանի եւ Մալէզեանի երեք առանձին բանաստեղծութիւններէն ամբողջական տողերու փոխառութիւններ՝ գաղտագողի եւ յուշիկ տեղաւորուած էին մեր շնաչխարհիկ բանաստեղծին գրուածքին մէջ։ Երբ բանաստեղծութիւն ընելու տենչը ունեցող մէկը՝ ա՛յսչափ անպատուաբեր կերպով յանդուգն կ'բլլայ, ո՛չ միայն պէտք է զայն ուղղութեան բերելու համար զգացնել իր սխալը, այլ նաեւ իր անունովը հռչակել զինքը։ Բայց խնայեցինք այդ բանը՝ թողլով որ ինք հասկնայ իրեն ուղղուած դասը։ Ինչպէս կը տեսնուի, ուղղակի մէկու մը չէ՛ որ կ'ուղղենք այս խօսքերը, այլ այս պատեհութեամբ՝ ընդհանուրին, եւ եթէ այս առիթով ա՛յսչափ կը ծանրանանք պատճառը սա՛ է որ, կը փափաքինք նոր սերունդը մաքուր ըմբռնումներով տոգորուած տեսնել՝ գրականութեան մէջ։ Ցիշուած ոտանաւորը առաջինը չէ՛ իր տեսակին մէջ, եւ յաճախ առիթ կ'ունենանք ստանալու ոտանաւորներ՝ որոնց տէրերը իրենց գրրուածքներուն մէջ յայտնի կերպով ցոյց կուտան թէ, չեն քաշուիր ուրիշներու փետուր-

ներովը զարդարուելու, եւ աներկիւղ ուառանց խղճահարութեան՝ աջ ու ձախ կը գործածեն ուրիշ բանաստեղծներէ ամբողջական պարբերութիւններ, միամիտ հաւատքը ունենալով թերեւս թէ, ո՛վ որի որ զիրենք ձերբակալէ իրենց գրական գողոնին վրայ։ Լաւագոյն ու յանձնարարելի ուղղութիւնը չէ՛ անշուշտ ասիկա անոնց՝ որոնք բանաստեղծ ըլլալու կը պատրաստուին, եւ մեր ինչպէս նախորդ, նոյնպէս ներկայ տողերուն նպատակն է՝ այդ մոլար ընթացքին հետեւողները զգուշացնել իրենց հետեւած դէշ ճամբէն, որովհետեւ ուրիշին արժանիքը կողոպտելով փառաւորուիլը չէ՛ որ բան մը կ՚արժէ։

* * *

Տիար Խաչիկ Թաշճեան (Թofus). —Մեր նամակին տակաւին պատասխան չստացանք, հակառակ ցոյց տրուած պայմանաժամը անցած ըլլալուն։ Կը սպասէինք որ նպաստաւոր պատասխանով մը գոհացնէիք մեզ, տեղիդ մեր բաժանորդներու հաշիւին խնդրին մէջ, որ ա՛յսչափ կախակայեալ մնաց։ Կը յուսանք որ գոնէ այս տողերուն վրայ՝ կը փութաք մտածել այս մասին եւ գոհացում տալ մեզ։

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՆՕԹԵՐ

Անցած կիրակի Կ. Պոլսոյ Հայ Աւետ. եկեղեցիին ժողովը գումարուեցաւ Պայպլ-Հաուսի մէջ։ Նախորդ Հոգաբարձութեան պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած ըլլալով նոր ընտրութիւն պիտի կատարուէր։ Եկեղեցիին մէջ իրենց ունեցած պաշտօնին բերմամբ Հոգաբարձութեան մնայուն անդամ են Վեր. Ա. Շմաւոնեան եւ Բրօֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիվեան։ Ասոնցմէ զատ 9 անդամ ընտրելու համար քուէարկութեան ձեռնարկուելով բացարձակ առաւելութեամբ ընտրուեցան. Տեարք՝ Յարութիւն Կոստիկեան. Միրիճան Գալփագճեան եւ Պատ. Գ. Գուլնտրաճեան։ Մնացած վեցին ընտրութեանը համար համամատականի մնացածներէն նոր քուէարկութիւն կատարելու ժամանակ չըլլալով, աւելի քուէ չահողներէն կարգաւ 6 անձ եւս առնուեցաւ։

* Ծանօթ երգահան եւ երաժշտագէտ Տիգրան Զուհճեանի մահարձանին շինութեան գործը լրացած է թէեւ, սակայն իր յիրիմը երկաթեայ վանդակորմով մը չ՚ծածկելու, եւ գործը իր կատարելութեան հասցնելու համար բարեսէր անձերէ խոստացուած են նպաստներ, որոնց վրայ պիտի աւելցուի հանգուցեալին Օլիմբիա անուն նախերգանքին վաճառումէն գոյացած հասոյթը։ Արդէն մահարձանին շինութիւնը ամբողջացած է ամէն կատարելութիւններով, որուն վրայ գրուած է նաեւ Աղեք. Փանոսեանի ոտանաւոր-տապանագիրը. բացման հանդէսն ալ փառաւոր ընծայելու համար, մասնախումբ մը կազմուած է։

* Աղգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ատենապետ Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան եւ անդամներէն Յարութիւն էֆ. Ալանեան եւ Գրիգոր էֆ. Էվրէնեան, ինչպէս նաեւ Կիւլապի էֆ. Կիւլպէնկեան եւ ճարտարապետ Յարութիւն էֆ. Ունճեան Աղգ. Հիւանդանոց երթալով ասկէ առաջ Ունճեան էֆի կողմէ պատրաստուած յատակագիծի մը վրայ պէտք եղած քննութիւնը կատարեցին։ Այդ յատակագծին համեմատ հաստատութեան երրորդ թեւը պիտի շինուի արդի մատուռին առջեւ գտնուած գետնին վրայ։ Հոգաբարձութիւնը այդ տեղին վրայ շինելու որոշում առած է նկատելով որ Յունաց հետ տեղի ունեցած բանակցութիւնները ոչ եւ է արդիւնք չեն տար։ Հոգաբարձութեան անդամները մեկնելէ առաջ խորհրդակցութիւն մը կատարած են Հիւանդանոցի դէմ գտնուած պարտէզին մէջ մեծ ջրհոր մը բանալու համար։

Տէր եւ Տնօրէն

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Տպագ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Պապը Ալի Ճասսէսի Իզսամ լրագրին դէմ թիւ 38

Ձեռքի, ոտքի եւ ձեռքի ու ոտքի միանգամայն մեքենաներ կը գտնուին

Անկարելի է որ ընտանիք մը առանց կարի մեքենայի մնայ, բայց էական կէտն է լաւ մեքենայ մը ունենալ, որ վհետև լաւ մեքենայ մը անթիւ եւ անհամար ծառայութիւններ կը մատուցանէ, մինչդեռ դէշ տեսակէ մեքենայ մը անվերջ դժգոհութեանց եւ տաղտուկի աղբիւր մըն է:

Բոլոր աշխարհ գիտէ թէ՝

ՍԻՆԿԷՐԻ

մեքենան լաւագոյնն է. այս մեքենան ամենէն աւելի կատարելագործուածը, հաստատունը եւ դիւրագործածելին ըլլալուն՝ բովանդակ աշխարհի մէջ ամէն ոք Սինկէրի մեքենաները կը գնէ:

ՍԻՆԿԷՐԻ մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ՝

ՇԱԲԱԹԿԱՆ ՄԱՍՆԱՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ

ԲԵՐԱ, Մեծ փողոց, կալաթաչ Սէրայի Լիսէին դիմաց.

ԿԱՂԱԹԱ 1. Սինկէր խան, Թիւնէլին եռեւը.
2. Գարաքէօյ, Թրամվէյին կայարանին դիմաց.

ՊՈԼԻՍ 1. Սուլթան համամ.
2. Սուլթան Պայազիտ. (32—50)

Դասերը՞ եւ նորոգութիւնները ձրի.
Կատարեալ երաշխաւորութիւն
Մասնաճիւղեր գաւառներու բոլոր քաղաքներուն մէջ

Ակռայի հիւանդութեան որ եւ է տեսակը՝ ցաւ մըն է՝ որուն դիմադրել անհնար է, եւ որ մարդուս կեանքը կը դառնացնէ: Ու անոր դարմանումին տեսակներն ալ՝ կը վերաբերին արուեստի մը՝ որ ամէնէն փափուկներէն է արուեստներուն: Ո՞ եւ է ատամնաբոյժ՝ ատամնաբոյժ է: Բայց ամէն ատամնաբոյժ չի կրնար զոհացուցիչ կերպով կատարել ակռայի դարմանումն: Պէտք է ուրեմն դիմել ատամնաբոյժի մը՝ որ վստահութիւն ներշնչած ըլլայ ամէն կերպով:

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

հաստատուած կարողութիւն մը ձեռք բերած է այս մասին:

Կատարեալ դարմանում ամէն տեսակ ակռաներու: Մասնաւոր յաջողութիւն արհեստական ակռաներու զետեղման, բնականին անթերի գեղեցկութեամբը: Տարիներէ ի վեր ձեռք բերած իր յաջողութիւնը եւ յաճախորդներու կողմէ գտած ընդունելութիւնը՝ լաւագոյն երաշխաւորութիւններն են՝ որ ակռայի կողմէ ո՞ եւ է նեղուող՝ դիմէ [illegible] ադաչի՝ վստահ թէ՝ յուսացածէն աւելի գոհ պիտի մնայ:

Կը գտնուի ամէն առտու կանուխ Սկիւտար Իճատիէ իր բնակարանը, եւ ամէն օր 4էն մինչեւ 11½, Պոլիս Պահճէ Դարու, Պին-Պիր Զէչիտի դիմացը: Եւ կիրակի օրեր՝ ժամադրութեամբ:

(9-30)

ԹԷՅ ՄԻ ԳՆԷՔ

ԱՌԱՆՑ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵԼՈՒ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՎԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Կ. Պոլիս, Ճէլալ Պէյ խանի տակ, թիւ 10

ՈՒՐ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

Կշիռով եւ զարդարուն տուփերով

եւ անհամեմատ ածան գինով

ԱՄԵՆԱՃՈՒ ՄԹԵՐՔ ՄԸ

Հնդկաստանի, Ճավայի, Մէյլանի, Չինաստանի

ԹԷՑԵՐՈՒ

եւ մանաւանդ մասնաւորապէս ներածուած Ծարբոնատանի թէյ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Բոլոր թէց ծախողներու քով

23—50